

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Důvody rozdílů v zapojení vnitřních regionů do aktivit
uskutečňovaných na území MAS Český Západ**

Bc. Pavla Brožíková

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Pavla Brožíková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Důvody rozdílů v zapojení vnitřních regionů do aktivit uskutečňovaných na území MAS Český Západ

Název anglicky

Reasons of differences in engagement of regions operating in the territory of LAG Český Západ

Cíle práce

Cílem práce je zjistit, jaké jsou důvody rozdílného zapojení mikro-regionů působících na území místní akční skupiny Český Západ. Konkrétně bude práce zjišťovat, jaké faktory brání většímu zapojení do aktivit MAS Český Západ.

Metodika

Po důkladné literární rešerši, který bude založena studiu článků analyzující faktory podporující nebo bránící aktivitám MAS v evropském kontextu (včetně představení teoretických východisek fungování přístupu LEADER ve vazbě na endogenní model rozvoje venkova a koncept teritoriálního kapitálu jako zdrojů využívaných pro rozvoje) budou tyto faktory zjištěné literární rešerši sumarizovány. Následně bude formou řízených strukturovaných rozhovorů s představiteli (vybraní podnikatelé, reprezentanti místní správy, vedoucí činitelé spolků a další) území Hracholusek (příp. doplněném o anketní šetření části tamních obyvatel nebo o obsahovou analýzu médií se zaměřením na články o území Hracholusk) zjišťováno, co brání nebo naopak podporuje účast na aktivitách MAS a tato zjištění budou konfrontována se zjištěními z literární rešerši. Na tomto základě bude možné stanovit určitá doporučení ke zvýšení angažovanosti aktérů působících v oblasti Hracholusek do aktivit MAS

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

místní akční skupina, zapojení se do činností, faktory bránící aktivitám

Doporučené zdroje informací

- Antonio Navarro, F., Woods, M., Cejudo, E. 2016. The LEADER Initiative has been a Victim of Its Own Success. The Decline of the Bottom-Up Approach in Rural Development Programmes. The Cases of Wales and Andalusia. *Sociologia Ruralis* 56 (2): 270-288
- Bernard, J. 2011. The Endogenous Developmental Potential of Small Rural Municipalities – The Difficulties of Searching for and Measuring Impact. *Sociologický časopis – Czech Sociological Review* 47 (7): 745-775
- Convery, I., Soane, I., Dutson, T. et al. 2010. Mainstreaming LEADER Delivery of the RDR in Cumbria: An Interpretative Phenomenological Analysis. *Sociologia Ruralis* 50 (4): 370-391
- Delín, M., Pospěch, P. 2016. The Commodification of the Rural and the Construction of Regional Identity. *Sociologický časopis – Czech Sociological Review* 52 (2): 209-235
- Esparcia, J., Escribano, J., Javier Serrano, J. 2015. From development to power relations and territorial governance: Increasing the leadership role of LEADER Local Action Groups in Spain. *Journal of Rural Studies* 42: 29-42
- Maurel, M.-C. 2008. Local development stakeholders and the European model: Learning the LEADER approach in the new member states. *Sociologický časopis – Czech Sociological Review* 44 (3): 511-529
- Vujčić, M., Ristic, L., Ćirić, N. 2013. Local Initiatives for Rural Vitality and Social Inclusion: Some Experiences from Serbia. *Eastern European Countryside* 19 (1): 105-125
- Zajda, K. 2014. Problems of functioning of Polish local action groups from the perspective of the social capital concept. *Eastern European Countryside* 20 (1): 73-97.
-

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 5. 10. 2016

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 10. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci " Důvody rozdílů v zapojení vnitřních regionů do aktivit uskutečňovaných na území MAS Český Západ" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 3. 2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu doc. PhDr. Michalu Lošťakovi, Ph.D za odborné konzultace a rady, panu Janu Florianovi za cenné informace a ostatním partnerům MAS Český Západ za vřelé přijetí při rozhovorech.

Důvody rozdílů v zapojení vnitřních regionů do aktivit uskutečňovaných na území MAS Český Západ

Souhrn

Teoretická část práce popisuje rozvoj venkova a jeho možnosti, dále se zaměřuje na program LEADER a místní akční skupiny. V poslední části teoretické části jsou rozebrány nedostatky fungování místních akčních skupin, které se objevily ve Španělsku, Polsku a Srbsku.

V úvodu praktické části je popsána MAS Český Západ, historický vývoj jejího území a historie jejího založení. Dále jsou představeny oblasti strategie 2007 – 2013 a strategie 2014 -2020 pro MAS Český Západ. Další část seznamuje s obcemi, které jsou v Mikroregionu Hracholusky a jsou součástí MAS Český Západ. Jsou zde popsány potenciály jejich rozvoje. Závěrečná část interpretuje rozhovory s manažerem MAS Český Západ, se starosty obcí z Mikroregionu Hracholusky, se zástupci podnikatelské sféry a výsledky dotazníkového šetření provedeného na tomto území.

Klíčová slova: místní akční skupina, zapojení se do činností, faktory bránící aktivitám

Reasons of differences in engagement of regions operating in the territory of LAG Český Západ

Summary

The theoretical part describes the Rural Development and its possibilities and it focuses on LEADER of Local Action Groups. There are described shortcomings of the functioning of local action groups which have emerged in Spain, Poland and Serbia in the last part of the theoretical part.

MAS of the Czech West, the historical development of the territory and history of its foundation are described at the beginning of the practical part. There are also introduced areas of a strategy 2007 - 2013 and 2014 -2020 strategy for the MAS of Czech West. Another section introduces the municipalities that are in the microregion Hracholusky and are the part of the MAS of Czech West. Here are described their development potentials. The final section interprets talks with a manager of the MAS of Czech West along with the mayors of microregion Hracholusky and with representatives of business sphere and results of a survey that was carried out in this area.

Keywords: Local action group, engaging in activities, factors hindering activities

Obsah

1. Úvod.....	10
2. Cíl práce	11
3. Metodika	11
4. Teoretická východiska	12
4.1. Venkov	12
4.2. Lokální rozvoj	12
4.2.1. Model rozvoje malých obcí	14
4.2.2. Lokální samospráva	16
4.3. LEADER	17
4.3.1. Historie přístupu LEADER.....	18
4.3.2. Program rozvoje venkova 2014 – 2020	20
4.3.3. Přístup LEADER v České republice.....	23
4.4. Místní akční skupina (MAS).....	23
4.4.1. MAS jako nástroj pro územní rozvoj a pro územní správu	25
4.5. Komodifikace venkova a utváření identity regionu	26
4.5.1. Kulturní ekonomika	27
4.5.2. Identita regionu	28
4.6. Vybrané problémy fungování přístupu LEADER a MAS	29
4.6.1. LEADER v Polsku.....	29
4.6.2. LEADER ve Španělsku	30
4.6.2.1. LEADER jako forma venkovské správy a demokratizačních procesů.....	32
4.6.2.2. LEADER jako pole pro mocenské vztahy.....	33
4.6.3. LEADER v Srbsku	34
5. Empirická část.....	36
5.1. MAS Český Západ, z.s.....	36
5.1.1. Historický vývoj oblasti.....	36
5.1.2. Historie místního partnerství	37
5.1.3. Akční plány.....	37
5.1.3.1. Akční plán pro programové období 2007-2013	37
5.1.3.2. Akční plán pro programové období 2014-2020	42
5.1.4. Složení MAS Český Západ.....	44
5.2. Mikroregion Hracholusky	45
5.2.1. Rozvojové potenciály Mikroregionu Hracholusky.....	45
5.2.2. Místní výrobek ze západu Čech	48

5.2.3	Rozhovor s manažerem MAS Český Západ Janem Florianem	51
5.2.4.	Rozhovory se starosty obcí mikroregionu Hracholusky.....	53
5.2.5.	Rozhovory s vybranými zástupci podnikatelského sektoru.....	57
5.2.6.	Rozhovory s vybranými zástupci neziskového sektoru.....	58
5.2.7.	Dotazníkového šetření	58
6.	Shrnutí.....	64
7.	Závěr.....	66
8.	Seznam použitých zdrojů	68
9.	Seznam obrázků	72
10.	Seznam grafů.....	72
11.	Přílohy.....	8

1. Úvod

Venkov je specifický prostor, který může mít i na malém území velké odlišnosti. Tyto odlišnosti mohou být sledovány v sociální kontrole, sociální soudržnosti, ale také v regionálním vědomí. Na rozdíl od městských částí se venkov liší stylem života a jeho kulturou. Jelikož je tato část území problémový prostor, který se vyznačuje svojí zaostalostí, vznikají zde různé spolky, organizace a další iniciativy na podporu jeho rozvoje. Jednou z těchto iniciativ je přístup LEADER z Evropské unie.

Na základě přístupu LEADER byly zřízeny místní akční skupiny (MAS), které působí ve venkovských oblastech. Tyto skupiny jsou nositeli rozvojových aktivit v regionu. Místní akční skupiny spojují v regionu dohromady představitele místních samospráv, podnikatele a občany. Pomocí veřejných setkání s těmito partnery si tvoří vlastní rozvojovou strategii, na základě které, pak mohou jednotliví žadatelé žádat o podporu jejich projektů.

Tato práce je zaměřena na MAS Český Západ, který se skládá ze tří mikroregionů, z nichž je jeden mikroregion v určité míře specifický. Mikroregion Hracholusky se od ostatních mikroregionů liší tím, že zde není skoro žádný zájem o podporu v rámci místní akční skupiny. Jelikož jsem občanem jedné z obcí tohoto mikroregionu, je mým cílem i cílem této práce zjistit, jaké důvody vedou k tomu, že Mikroregion Hracholusky není v rozvojových akcích aktivní.

Na základě rozhovorů se členy MAS Český Západ, se starosty obcí v Mikroregionu Hracholusky a dotazníkového šetření bude zjištěno, co brání ve vyšší aktivitě těchto obcí. Toto šetření může být přínosné jak pro MAS Český Západ, tak pro místní samosprávy v mikroregionu.

2. Cíl práce

Cílem práce je zjistit, jaké jsou důvody rozdílného zapojení mikroregionů působících na území Místní akční skupiny Český Západ. Konkrétně práce bude zjišťovat, jaké faktory brání většímu zapojení do aktivit MAS Český Západ.

3. Metodika

Po důkladné literární rešerši, která bude založena na studii článků analyzujících faktory podporující nebo bránící aktivitám MAS v evropském kontextu, budou tyto faktory zjištěné literární rešerši sumarizovány. Následně bude formou řízených strukturovaných rozhovorů s představiteli území Hracholusek zjišťováno, co brání nebo naopak podporuje účast na aktivitách MAS a tato zjištění budou konfrontována se zjištěními z literární rešerše. Na tomto základě bude možné stanovit určitá doporučení ke zvýšení angažovanosti aktérů působících v oblasti Hracholusek do aktivit MAS.

4. Teoretická východiska

4.1. Venkov

Jelikož se práce bude zabývat především rozvojem ve venkovských oblastech, je pro tuto práci důležité, vymezit si pojem venkov.

Venkovem se označuje prostor mimo městské osídlení, který je charakterizován nižší hustotou zalidnění a tradičním zaměřením na zemědělství. Od městských oblastí se liší charakterem osídlení, architekturou, způsobem obživy, stylem života a kulturou, charakterem sociálních sítí a organizací společenství. Venkov bývá považován za prostředí, které je méně anonymní a vyskytuje se zde vyšší sociální kontrola, vyšší sociální soudržnost a vyšší sociální opora.¹

4.2. Lokální rozvoj

Dosahování rozvoje je považováno za žádoucí, oproti tomu stagnace, či úpadek se považují za nežádoucí stavy. Pod pojmem rozvoj se obecně rozumí vývoj žádoucím směrem, pozitivní růst nebo pozitivní sociální změna. Pojem lokální (územní) rozvoj se nejčastěji používá v oblasti veřejné správy.²

V současné době se v oblasti lokálního rozvoje klade velký důraz na endogenní potenciály lokalit, regionů a sociálních uskupení jejich obyvatel. Spočívá to v především v lidských zdrojích a lidské iniciativě. Tento přístup se uplatňuje i v regionálně politických programech zaměřených na rozvoj periferních a rozvojových oblastí, v EU se jedná především o přístup LEADER. Hlavním cílem přístupu LEADER je podporovat ve venkovských lokalitách inovativní aktivity, vytvářet sociální sítě mezi aktéry lokálního rozvoje a přispívat k posilování lokálních rozvojových zdrojů.³

¹ MAŘÍKOVÁ H., PETRUSEK M., VODÁKOVÁ A. 1996, *Velký sociologický slovník*, Karolinum, 1627 stran, ISBN 80-7184-310-5, str. 1380

² BERNARD, J. 2010. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. Sociologický ústav AV ČR, Praha 2010, ISBN 978-80-7330-187-3, str. 17

³ BERNARD, J. 2011. *The Endogenous Developmental Potential of Small Rural Municipalities - The Difficulties of Searching for and Measuring Impact*. Sociologický časopis – Czech Sociological Review 47 (7): str. 746

Lokální rozvoj se dá rozdělit dle aspektů perifernosti, které se na daném území mohou nebo nemusí překrývat, jde o aspekty fyzicko-geografické, geometrické, ekonomické, sociálně-demografické, ekologické, kulturní, náboženské, politické.⁴

Endogenní rozvojové potenciály mají různou podobu. Ve venkovském prostoru je můžeme rozdělit na lidský potenciál, ekologický (krajinný) potenciál, zemědělský potenciál, potenciál cestovního ruchu, ekonomický potenciál.⁵

Důležité je rozlišení mezi potenciály z hlediska fyzicko-geografického charakteru lokality – lokalizační předpoklady pro cestovní ruch, zemědělské zdroje, potenciály infrastrukturního charakteru – kvalita infrastruktury, využitelné pozemky nebo budovy, potenciály sociálního charakteru – lidský kapitál, sociální kapitál nebo institucionální vlivy. Potenciály se mezi sebou navzájem ovlivňují a podmiňují.⁶

Je nutné brát ohled na to, že v malých lokalitách budou mít rozvojové potenciály jinou povahu než ve velkých. Zároveň místní rozvoj bude jinak vymezen než v jednotkách vyššího řádu. Malé obce plní především funkci obytnou, ekonomická funkce je u nich pouze okrajová. Problematika lokálního rozvoje v těchto obcích se zabývá spíše rozvojem obytných funkcí – kvalita bytového fondu, kvalita životního prostředí, základní služby, rekreační funkce než ekonomickým rozvojem.⁷

Důležitým pojmem v lokální politice je kvalita života. Kvalitu života můžeme nazvat také pojmem well-being nebo welfare. S těmito pojmy se pracuje v sociální psychologii i sociologii. Sociální psychologie se zaměřuje na individuální prožívání a pocity pohody, které bychom mohli označit jako well-being, nebo-li spokojenost. Kvalitu života v tomto smyslu můžeme označit jako celkovou spokojenost se svým životem, v rodině nebo ve volném čase. Profesor Možný uvádí, že mnohé studie ukazují, že ženy jsou šťastnější než muži, spokojenost stoupá s věkem a bohatství může učinit člověka šťastnějším. Naopak sociologie zkoumá spíše welfare, což se v překladu označuje jako blahobyt. V tomto směru se nesleduje individuální prožívání, ale úroveň kvality života celé společnosti.⁸

⁴ BERNARD, J. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. 2010, s.18

⁵ BERNARD, J. *The Endogenous Developmental Potential of Small Rural Municipalities - The Difficulties of Searching for and Measuring Impact*. 2011, s. 749

⁶ Tamtéž, s. 749

⁷ Tamtéž, s. 749

⁸ MOŽNÝ, I. 2002. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. 2002, s. 14-15

Díky dominantní obytné funkci většiny malých obcí je jejich rozvoj spojen s kvalitou života místních obyvatel. Lokální rozvoj jako proces, ve kterém dochází ke zvyšování kvality života obyvatel, se označuje pojmem „community vitality“. Do tohoto pojmu se řadí ekonomické podmínky obce, kvalita bydlení v obci a celková atraktivita obce pro její obyvatele, včetně kvality mezilidských vztahů a vzájemné zapojení subjektivních indikátorů.⁹

Lokální rozvoj je dále propojen s rozvojem komunit. Komunita se vyznačuje třemi základními složkami: společné území, interpersonální vztahy a sociální interakce. V tomto pojetí lokální rozvoj znamená rozvoj lokální komunity, tedy zvyšování interakcí mezi lidmi žijícími v dané lokalitě. Tyto interakce přispívají ke zvýšení kvality života především díky schopnosti identifikovat společné problémy a nacházet jejich vhodné řešení. Rozvinuté komunity jsou schopny se lépe přizpůsobit na měnící se strukturální podmínky.¹⁰

4.2.1. Model rozvoje malých obcí

Model rozvoje malých obcí je vhodný použít jako analýzu ke zjištění, zda obec má nějaký potenciál k rozvoji. Tato analýza pomůže zjistit, kde má obec silné stránky, které podporují rozvoj a naopak jaké jsou slabé stránky, které rozvoj zpomalují. Model se skládá ze tří oblastí:

- Strukturní a rozvojové podmínky rozvoje: poloha (dostupnost), socio-ekonomická situace širšího regionu, fyzicko-geografické podmínky, kompaktnost obce, počet obyvatel v obci
- Vnitřní kapacita komunity: lidský kapitál, ekonomický kapitál, přírodní kapitál, schopnost vyjednávání a generalizace společných cílů, kolektivního jednání, mobilizace zdrojů, přítomnost komunitního leadershipu
- Rozvinutost obce: kvalitní služby pro občany a možnosti trávení volného času, vybavenost obce infrastrukturou, kvalita bydlení, péče o přírodní a kulturní prostředí¹¹

⁹ BERNARD, J. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. 2010, s. 19

¹⁰ Tamtéž, s. 20

¹¹ Tamtéž, s. 23

V tomto modelu jsou strukturální a polohové charakteristiky střednědobě jen velmi málo ovlivnitelné, naopak vnitřní kapacity a rozvinutost obce jsou dynamické komponenty. Komponenty se mezi sebou navzájem ovlivňují, existuje zde zpětná vazba. Pokud všechny tyto aspekty správně fungují, vedou k spokojenosti se životem v obci a je zde zvýšená kvalita života obyvatel.¹²

Nyní se zaměříme blíže na indikátory, které by mohly významně ovlivnit rozvoj v obcích, na které je tato práce zaměřena.

Indikátory strukturálních a polohových podmínek rozvoje v obci

Mezi jeden z těchto indikátorů můžeme zařadit dostupnost regionálních a mikroregionálních center, jelikož rozvojové možnosti v malých obcích jsou výrazně ovlivněny jejich polohou vůči střediskům. Pro měření dostupnosti se používají tři indikátory – časová dostupnost automobilovou dopravou do nejbližšího krajského města, průměrná časová dostupnost do nejbližších tří měst, která nabízejí alespoň 3000 pracovních příležitostí, časová dostupnost obce s pověřeným obecním úřadem.¹³

Dalším důležitým předpokladem pro rozvoj obce je její sídelní a urbanistické uspořádání. Obce v České republice většinou nemají pouze jedno sídlo, ale řada obcí je tvořena několika sídly, která jsou od sebe prostorově oddělena. To znamená, že obce se skládají z několika částí. Sídelní rozdrobenost obce může snižovat její rozvojové předpoklady. Zde je stanoven indikátor rozdrobenosti – podíl obyvatel obce žijících v největší části obce.¹⁴

Velmi důležitým a zásadním strukturálním indikátorem rozvojových faktorů obce je počet obyvatel obce.¹⁵

Indikátory vnitřní kapacity komunity v obci

V této oblasti je dobré zaměřit se na lidský, ekonomický a komunitní kapitál. Mezi hlavní indikátory lidského kapitálu v obcích patří podíl obyvatel s ukončeným vysokoškolským vzděláním, podíl obyvatel se základním vzděláním a podíl domácností

¹² BERNARD, J. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. 2010, s. 23

¹³ BERNARD, J. *The Endogenous Developmental Potential of Small Rural Municipalities - The Difficulties of Searching for and Measuring Impact*. 2011, s. 754-755

¹⁴ Tamtéž, s. 755

¹⁵ Tamtéž, s. 756

s připojením na internet. Mezi další indikátory se řadí index stáří a relativní přírůstek či úbytek obyvatel. Tyto dva indikátory vyjadřují schopnost komunity k vlastní reprodukci.¹⁶

Pro analýzu míry ekonomického kapitálu se používají: průměrná míra nezaměstnanosti, počet pracovních míst v obci na 100 ekonomicky aktivních obyvatel, část rozpočtu obce tvořená výnosy z daní samostatných fyzických osob na hlavu.¹⁷

Pro informace o komunitním kapitálu se používají údaje o počtu sdružení či neziskových organizacích v obci, průměrná volební účast v komunálních volbách a průměrný počet kandidátů na jedno zastupitelské místo v jednotlivých komunálních volbách. Mezi další indikátory můžeme zařadit průměrný počet vysokoškoláků v zastupitelstvu, stabilita zastupitelstev, množství získaných investičních dotací. Mezi specifické indikátory patří podíl rodáků v obci a podíl osob vyjíždějících za prací mimo obec.¹⁸

Indikátory rozvinutosti

Mezi indikátory kvality rozvinutosti se řadí indikátor kvality služeb pro obyvatele a kvality možností trávení volného času obyvatel. Zde se jako souhrnný indikátor kvality služeb používá index existence základních služeb v obci (mateřská škola, základní škola, hřiště, obchod, kulturní zařízení). Jako další hledisko pro možnosti rozvoje je možné využít kvalitu obytného prostředí a infrastruktury, které se zjišťuje pomocí podílu domů napojených na rozvod plynu, veřejný vodovod či kanalizaci.¹⁹

4.2.2. Lokální samospráva

Každá lokální komunita v České republice má svoji vlastní samosprávu. Samospráva je důležitým komunikačním uzlem v komunikační síti aktérů v dané lokalitě. Samospráva se snaží naplňovat zájmy komunity a budovat konsenzus pro kolektivní cíle komunity. Hlavní roli v samosprávě zaujímá starosta.²⁰

Malé obce nemají většinou rozvinutý administrativní aparát, a starosta se tak stává nejen politickým aktérem, ale zároveň i administrativním pracovníkem. Zastává jak roli

¹⁶ BERNARD, J. *The Endogenous Developmental Potential of Small Rural Municipalities - The Difficulties of Searching for and Measuring Impact*. 2011, s. 756

¹⁷ Tamtéž, s. 756

¹⁸ Tamtéž, s. 757

¹⁹ Tamtéž, s. 757-758

²⁰ BERNARD, J. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. 2010, s. 23

politickou, tak úřednickou. Ovšem pro rozvoj jsou důležité obě dvě tyto role.²¹ Mezi základní činnosti starosty patří zastupování obce navenek, jmenování tajemníka obecního úřadu, odpovědnost za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce, plnění úkolů zaměstnavatele dle zvláštního předpisu, uzavírání a ukončování pracovního poměru se zaměstnanci, svolávání a řízení zasedání zastupitelstva, odpovědnost za informování veřejnosti o činnosti obce, zabezpečování výkonu přenesené působnosti v obcích, kde není tajemník, rozhodování o záležitostech přenesené působnosti obce, spolu s místostarostou podepisování obecních právních předpisů.²²

Starostové, kteří se snaží budovat vnitřní kapacitu komunity a usilují o rozvoj kvality života, nemusejí uspět jako rozvojoví aktéři, pokud nebudou vykonávat kvalitně administrativní funkci. V malých obcích s neuvolněným starostou může být problém ve sledování všech předpisů, dotačních programů a ekonomických záležitostí.²³

4.3. LEADER

Jelikož se tato diplomová práce zabývá aktivitou místní akční skupiny, která působí na základě přístupu LEADER, bude v následující části práce přístup LEADER více přiblížen.

Podle Bernarda (Bernard 2010) je přístup LEADER hlavní objekt analýz, které identifikují a popisují prvky endogenního rozvoje venkova. Identifikují se čtyři hlavní směry sociologického zájmu o problematiku endogenního rozvoje venkova a přístupu LEADER:

- 1) LEADER jako kvazimarketizace rozvoje venkova – oslabování hierarchického a byrokratického řízení rozvojových programů a zapojení lokálních aktérů s jejich ekonomickými zájmy do problematiky lokálního rozvoje
- 2) LEADER jako demokratizace rozvoje venkova – střetávání zájmů lokálních aktérů a participativní demokracie
- 3) LEADER jako diskurz – analýza legitimizačních strategií rozvojových aktérů

²¹ BERNARD, J. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. 2010, s. 23

²² ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPIK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru. Specifika politického života v obcích ČR*. 2010, s. 45-46

²³ BERNARD, J. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. 2010, str. 25

4) LEADER jako potenciál pro humanistický a personální rozvoj – analýza dopadů endogenního rozvoje – lokální identita, solidarita a osobnostní růst.

Důraz je kladen na schopnost lokálních aktérů ovlivnit podmínky života v lokalitě, ve které žijí. Velký význam zde mají komunikační kanály a existence sociálních sítí mezi lokálními aktéry a zapojení obyvatel do plánování a vyjednávání rozvojových aktivit. Další důraz je kladen na procesy, jimiž je rozvoje dosahováno. Procesy, v nichž jsou plánovány a realizovány jednotlivé projekty, mají přispívat k rozvoji a zlepšování komunikace a odstraňování bariér mezi lokálními aktéry a jejich zájmy. Snaha o to, stát se součástí budování kapacity místní komunity.²⁴

Přístup LEADER není obdoba samosprávy, spíše se bere jako její doplnění v aktivitách pro obnovu a rozvoj obcí a přispívá dále k rozvoji zemědělství a péči o přírodu a krajinu. Zavedení přístupu LEADER vyžaduje vytvoření místní akční skupiny na základě oficiálního partnerství zahrnující volené orgány, sdružení, podnikatele nebo zemědělce na úrovni společenství.²⁵

4.3.1. Historie přístupu LEADER

V roce 1991 byla spuštěna v rámci Evropské unie iniciativa LEADER I (1991 - 1994), která zdůrazňovala vytváření sítí schopností jako regionálního rozvojového nástroje. Zkratka LEADER znamená „Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale“ – Propojení aktivit rozvíjejících venkovskou ekonomiku. Přístup LEADER byl považován za zdroj cenných informací a vědomostí pro místní akční skupiny, které pomohly velkému množství venkovských oblastí s jejich izolací od ostatních oblastí.²⁶

Jelikož se ukázalo, že tento přístup se osvědčil, došlo v roce 1994 k jeho rozšíření na pětiletou verzi LEADER II. LEADER II podporoval především tzv. přenositelné inovační projekty, které přinášely nové přístupy k rozvoji venkova, výměnu zkušeností a know-how a projekty mezinárodní spolupráce. Aplikace LEADER II měla velmi pomalý začátek, naplno začala fungovat až v letech 1998 -1999. V období působení LEADER II

²⁴ BERNARD, J. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. 2010, s. 14

²⁵ MAUREL, M.-C. *Local development stakeholders and the European model: Learning the LEADER approach in the new member states*. 2008, s. 524

²⁶ ČEPELKA, O. *Iniciativa Evropské unie LEADER pro rozvoj venkova*. 2001, s. 13

byly podpořeny akce pro 102 programů a bylo zřízeno více než tisíc místních akčních skupin a dalších partnerských projektů.²⁷

Na LEADER I a LEADER II navázala v roce 2000 nová iniciativa Evropské unie s názvem LEADER+. Byl to přístup, který poskytoval podporu pilotním, integrovaným strategiím pro rozvoj venkovských oblastí, podporoval spolupráci mezi těmito oblastmi v jedné zemi nebo mezi více zeměmi a tvořil síť na celoevropské úrovni.²⁸ Tento přístup přinesl základní inovaci, 7 hlavních přístupů LEADER, které se používají dodnes.

Základem fungování metody LEADER je těchto 7 hlavních principů, které jsou mezinárodně uznávány napříč Evropskou unií a postupně také mimo ni. Mezi tyto principy patří:²⁹

1. **Strategie místního rozvoje vycházející ze situace dané oblasti** – pro efektivní rozvoj území je důležité určit si jeho silné a slabé stránky a dále vědět jaké má dané území příležitosti a hrozby. Na základě zpracování této SWOT analýzy výchozího stavu území je potřeba zpracovat strategii místního rozvoje. Z této strategie by mělo vycházet, co je nutné v oblasti zajistit a měla by vézt ke kompletnímu rozvoji území.
2. **MAS: místní partnerství veřejného a soukromého sektoru** – toto partnerství veřejného a soukromého sektoru je realizováno pomocí MAS.
3. **Rozpracování a provádění strategií zdola nahoru** – tento přístup znamená, že místní účastníci se podílí na rozhodování o strategii a volbě priorit, které jsou v dané oblasti sledovány. Díky tomu jsou posilovány místní lidské zdroje a sounáležitost lidí s místem, kde žijí. Mezi místní účastníky se řadí hospodářské a sociální zájmové skupiny, reprezentativní a veřejné instituce. Účastnit by se měli celého procesu, od plánování, realizace a vyhodnocení naplnění strategie.
4. **Integrované akce a akce napříč odvětvími** – projekty by měly být založeny na součinnosti mezi jednotlivými subjekty z různých odvětví (hospodářské, sociální, kulturní, environmentální, apod.). Plánované a realizované projekty by měly být navzájem propojené a koordinované jako jeden celek.

²⁷ ČEPELKA, O. *Iniciativa Evropské unie LEADER pro rozvoj venkova*. 2001, s. 14

²⁸ Tamtéž, s. 9

²⁹ NÁRODNÍ SÍŤ MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN ČESKÉ REPUBLIKY. *Metoda LEADER, Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD), Rozvoj venkova se zapojením místních komunit*. 2015, s. 4-8

5. **Inovace** – zavádění nových inovačních přístupů k rozvoji venkovských oblastí. MAS při realizaci svých strategií uplatňují a podporují inovativní řešení problémů.
6. **Spolupráce** – tato oblast zahrnuje spolupráci MAS na společném projektu s jinou MAS, která uplatňuje principy LEADER nebo se skupinou, která uplatňuje podobný přístup v jiném regionu v rámci EU nebo mimo ni.
7. **Budování sítí** – místní akční skupiny z různých území vzájemně spolupracují a vyměňují si zkušenosti v rámci partnerských sítí. V české republice je touto sítí Národní síť Místních akčních skupin České republiky (NS MAS), v Evropské unii je to Evropská asociace pro rozvoj venkova (ELARD). Vytváření sítě přispívá k výměně dosažených výsledků, zkušeností a know-how mezi místními akčními skupinami, venkovskými oblastmi, zástupci státní správy a organizacemi, které se podílejí na rozvoji venkova.

Zároveň v roce 2000 se integrovaný rozvoj venkova stal druhým pilířem společné zemědělské politiky Evropské unie.³⁰ V letech 2007 – 2013 se přístup LEADER stal čtvrtou osou Programu rozvoje venkova. Program rozvoje venkova se skládal ze čtyř os:

- Osa I – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví
- Osa II – Zlepšení životního prostředí a krajiny
- Osa III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova
- Osa IV – LEADER

Cílem Osy IV bylo realizovat rozvojové strategie a spolupráci místních partnerství. Osa IV se dělila na 3 opatření – místní akční skupina, realizace místní rozvojové strategie a realizace projektů spolupráce.

4.3.2. Program rozvoje venkova 2014 – 2020

Evropská komise schválila znění základního programového dokumentu Programu rozvoje venkova ČR na období 2014 - 2020 dne 26. 5. 2015.³¹ V tomto programovém období je Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, ze kterého je spolufinancován

³⁰ BERNARD, J. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. 2010, s. 14

³¹ *Program rozvoje venkova 2014-2020*. [online] Praha: Ministerstvo zemědělství [cit. 3.3.2017] Dostupné z: < <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/> >

Program rozvoje venkova, součástí nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných ustanovení ohledně Evropských strukturálních a investičních fondů.³²

Jako součást nařízení Evropských strukturálních a investičních fondů by tato politika měla podporovat konkurenceschopnost v zemědělství, udržitelný rozvoj přírodních zdrojů, opatření v oblasti klimatu a vyvážený územní rozvoj venkovských oblastí.

Obecné cíle již nejsou vyjádřeny pomocí os, ale jedná se o šest priorit.³³

- Podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství
- Zvýšení životaschopnosti a konkurenceschopnosti zemědělských podniků
- Podpora organizace potravinového řetězce
- Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů
- Podpora účinného využívání zdrojů
- Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářský rozvoj ve venkovských oblastech.

Každé opatření z nabídky nařízení může přispívat k cílům několika priorit.³⁴

Díky tomuto programu poputuje v letech 2014 – 2020 do českého zemědělství více než 96 miliard Kč. Z toho je 62 miliard Kč z unijních zdrojů a 34 miliard Kč z českého rozpočtu.

Hlavním cílem programu je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství, dále pak investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských společností, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program podporuje diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem tvořit nová pracovní místa a zvyšovat hospodářský rozvoj. Podporován je dále komunitně vedený místní rozvoj, přístup LEADER, který přispívá k podpoře místní potřeby daného venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni. Horizontální prioritou je

³² *Program rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020: Základní informace.* [online] Praha: Ministerstvo zemědělství [cit. 3.3.2017] Dostupné z: <<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/>>

³³ Tamtéž

³⁴ *Program rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020: Základní informace.* [online] Praha: Ministerstvo zemědělství [cit. 3.3.2017] Dostupné z: <<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/>>

předávání znalostí a inovací na základě vzdělávacích aktivit a poradenstvím a spolupráce v oblasti zemědělství a lesnictví.³⁵

Alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí:³⁶

1. Předávání znalostí a informační akce: 3,3 mil EUR
2. Poradenské, řídicí a pomocné služby v zemědělství: 4,5 mil. EUR
3. Investice do hmotného majetku: 562,8 mil. EUR
4. Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti: 119,7 mil. EUR
5. Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů: 67,6 mil. EUR
6. Spolupráce: 110,2 mil. EUR
7. LEADER: 153,7 mil EUR

Mezi specifické cíle programu patří:³⁷

- Nové formy zlepšení kvality života ve venkovských oblastech
- Nové formy posílení místního ekonomického prostředí a tvorby pracovních míst
- Nové formy zhodnocení místních přírodních a kulturních zdrojů

Oproti období 2007- 2013 došlo v programu k výrazným změnám ze strany podpory. Díky tomu, že rozpočet Programu rozvoje venkova byl snížen o 300 mil. EUR, vypadla z programu podpora především kulturního dědictví, venkovské kultury a cestovního ruchu, které je potřeba na venkově nadále rozvíjet. Toto by mělo v současné době zastávat Ministerstvo pro místní rozvoj.

³⁵ *Program rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020: Základní informace.* [online] Praha: Ministerstvo zemědělství [cit. 3.3.2017] Dostupné z: <<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/>>

³⁶ *Schéma podpor PRV 2014 -2020.* [online] Praha: Ministerstvo zemědělství [cit. 3.3.2017] Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/451753/FINAL_schema_podpor_od_2016___na_web.pdf>

³⁷ *Program rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020: Základní informace.* [online] Praha: Ministerstvo zemědělství [cit. 3.3.2017] Dostupné z: <<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/>>

4.3.3. Přístup LEADER v České republice

Realizace přístupu LEADER byla plánována již v roce 2001. Od roku 2004 byl přístup LEADER+ předmětem opatření vývoje venkova a multifunkčního zemědělství v rámci operačního programu. Přístup LEADER+ byl spravován Ministerstvem zemědělství, které mělo relativně omezený názor a zajímalo se především o otázky zemědělství. Ministerstvo zemědělství bylo hlavní rozhodovací pravomocí o aplikacích místních akčních skupin.³⁸ V novém programovém období 2014 -2020 má tento přístup opět ve svých kompetencích Ministerstvo zemědělství.

4.4. Místní akční skupina (MAS)

Místní akční skupina je nezávislým společenstvím občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obce, svazek obcí, instituce veřejné správy), které spolupracuje na rozvoji venkova, zemědělství, získávání finanční podpory z EU a z národních programů metou LEADER.³⁹

Evropská unie stanovila kritéria velikosti, hustoty obyvatelstva a nízké urbanizace pro venkovské oblasti. MAS musí pokrýt populaci mezi 10 000 a 100 000 obyvateli a tvořit homogenní celek ve fyzikálních, geografických, sociálních a ekonomických termínech. Velikost a tvar MAS se liší podle konkrétních aspektů vzorců venkovského osídlení a správního rozdělení. MAS mohou obsahovat pouze správní jednotky na spodní úrovni. Dodržování kritérií způsobilosti vedlo k vytváření skupin obcí, jejichž plochy či hranice ne vždy odpovídají identickým územím, tak jak jsou vnímány místními komunitami. Relevantnost hranic MAS odhaluje obavy o územní a kulturní soudržnost. Projektová území jsou definována fyzickými, ekonomickými, sociálními vlastnostmi a kulturní homogenitou. V České republice plynou mikroregiony spíše ze spontánního procesu.⁴⁰

Je doporučeno, aby partnerství vznikala konzultacemi představitelů místních komunit, orgánů místní samosprávy a podnikatelského sektoru. Dále aby byla založena na

³⁸ MAUREL, M.-C. *Local development stakeholders and the European model: Learning the LEADER approach in the new member states.* 2008, s. 519

³⁹ NÁRODNÍ SÍŤ MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN ČESKÉ REPUBLIKY. *Metoda LEADER, Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD), Rozvoj venkova se zapojením místních komunit.* 2015, s. 3

⁴⁰ MAUREL, M.-C. 2008. *Local development stakeholders and the European model: Learning the LEADER approach in the new member states.* 2008, s. 524

konsensu. Úkolem MAS je navrhnout rozvojové strategie a za jejich implementaci nést zodpovědnost⁴¹.

Mas by měly mít z hlediska socio-ekonomických sektorů vyvážené složení. V orgánech, které připravují a přijímají rozhodnutí, nesmí být více jak polovina státních úředníků a funkcionářů samosprávy. Cílem je, aby partneři navrhli a implementovali strategii společně.

Základní požadavky na MAS jsou:⁴²

1. Vyvážené a reprezentativní složení partnerů
2. Na rozhodovací úrovni nesmí být více jak polovina zástupců státní správy a samosprávy
3. Členové MAS musí prokázat, že jsou schopni vytvořit a implementovat rozvojovou strategii
4. Schopnost členů provádět zadané úkoly
5. Členové MAS musí mít sídlo v dané oblasti
6. Musí buď:
 - a) Zvolit finančního a administrativního vedoucího, který bude odpovědný za uspokojivý průběh partnerství, nebo
 - b) Vytvořit právně podloženou strukturu a systém závazných nařízení.

Vývojové strategie MAS zahrnují zlepšování kvality života ve venkovských oblastech, podporu podnikatelského prostředí, přidanou hodnotu u místních produktů a lepší využívání přírodních a kulturních zdrojů. Způsobilí příjemci projektu mohou být jednotlivé osoby nebo podniky v zemědělském a lesnickém sektoru, neziskové organizace a obce nebo skupina obcí.⁴³

V současnosti je v národní síti MAS ČR evidováno 167 subjektů.⁴⁴

MAS v přístupu LEADER jsou tvořeny obvykle obyvateli do 50 000. V České republice to znamená, že MAS sdružují většinou několik desítek venkovských obcí. Program LEADER je určen především pro venkovské prostředí s nižší hustotou osídlení.⁴⁵

⁴¹ČEPELKA, O. *Iniciativa Evropské unie LEADER pro rozvoj venkova*. 2001, s. 16

⁴²ČEPELKA, O. *Iniciativa Evropské unie LEADER pro rozvoj venkova*. 2001, s. 17

⁴³MAUREL, M.-C. *Local development stakeholders and the European model: Learning the LEADER approach in the new member states*. 2008, s. 519

⁴⁴*Seznam místních akčních skupin*. [online] Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s. [cit. 16.3.2017] Dostupné z: <<http://nsmascr.cz/seznam-mistnich-akcnich-skupin/>>

⁴⁵BERNARD, J. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. 2010, s. 14

Minimální podmínky vnitřní organizace MAS jsou statutární zástupce, manažer pro realizaci rozvoje, nejvyšší orgán, rozhodovací orgán, výběrový orgán, kontrolní orgán, dostupná kancelář a web.⁴⁶

MAS v České republice podle vlastní aktivity mohou vedle hlavních aktivit uskutečňovat i další způsoby rozvoje. Mezi tyto způsoby patří certifikace regionálních produktů, propagace území, koordinace destinačního managementu a marketingu, pořádání společenských a kulturních akcí. Jednou z hlavních trajektorií práce MAS se stalo využití cestovního ruchu, které nabízí ekonomickou podporu regionům.⁴⁷

4.4.1. MAS jako nástroj pro územní rozvoj a pro územní správu

Na základě studie (Esparcia, J., Escribano, J. Javier Serrano, J. 2015), která byla prováděna na španělských MAS, byly sestaveny silné a slabé stránky MAS v oblasti územního rozvoje a územní správy.

Mezi silné stránky nástrojů pro územní rozvoj bylo zařazeno: MAS jsou nástrojem řízení a spolupráce mezi veřejnými a soukromými subjekty pro územní rozvoj, MAS mají dobrou znalost problémů a potřeb v regionu LEADER, zvýšení sociální legitimacy, spolupráce v rámci MAS umožňuje střednědobá a dlouhodobá územní strategie, zkušené a efektivní týmy podpory řízení jsou k dispozici jako podpora výborů MAS, struktura a vlastnosti MAS poskytují vysokou přizpůsobivost na změny a to i v krátkodobém a střednědobém horizontu. Jako slabé stránky byly označeny tyto body: MAS občas selhávají při vyvíjení společné a jasně integrované multi-sektorové strategie pro venkovské oblasti, mnoho strategií se vynoří z akademických nebo technických studií nikoliv z procesu strategického myšlení ze strany místních aktérů, funkce animace jsou zatíženy administrativní zátěží, venkovské zúčastněné strany vnímají, že LEADER ztratil počáteční možnosti metody LEADER, koordinace s ostatními veřejnými a soukromými organizacemi by mohla být zlepšena, aby bylo možno lépe navrhnout a realizovat rozvojové strategie, dostupné finanční a lidské zdroje nejsou dostatečné, aby zajistily vhodný a efektivní vývoj provádění procesů, propagují často izolované akce, které ne vždy splňují strategické cíle, strategie může mít jen malý význam pro ty, kteří musejí učinit rozhodnutí o způsobilosti

⁴⁶ NÁRODNÍ SÍŤ MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN ČESKÉ REPUBLIKY. *Metoda LEADER, Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD), Rozvoj venkova se zapojením místních komunit*. 2015, s. 3

⁴⁷ DELÍN, M., POSPĚCH, P. 2016. *The Commodification of the Rural and the Construction of Regional Identity*. 2016, s. 217

konkrétních návrhů (regionální vlády), existence strategií, které nelze realizovat, je nutné upravit, nedostatek mechanismů k jejich aktualizaci, limitované administrativní kapacity k převzetí větší odpovědnosti a funkci územního rozvoje.⁴⁸

Jako silné stránky nástrojů pro územní správu definovali: zvyšování reprezentativnosti všech zájmů území, rostoucí přítomnost nejreprezentativnějších aktérů daného území, rostoucí přítomnost soukromých subjektů, stále větší začlenění do debaty mezi aktéry, zvyšující se vztahy mezi veřejnými a soukromými subjekty, pěstování konsolidace MAS ve venkovském regionu (větší uznání a prestiž u místních obyvatel), zvýšení jasnosti kritérií pro rozhodování, pokrok v jasných a transparentních kritériích způsobilosti a jejich aplikace, vysoké zapojení a závazek členů správních rad, rostoucí artikulace zúčastněných stran zapojených do MAS, rostoucí pověst a ocenění členství v MAS jako užitečný nástroj pro rozvoj. Naproti tomu mezi slabé stránky zařadili: nadměrnou váhu veřejných činitelů, nedostatečné zapojení hospodářských subjektů a profesních asociací, nedostatečnou artikulaci, zastoupení a zapojení mladých lidí, žen a sociálních aktérů, nestabilitu v důsledku politických změn ve volbách, lobbisté přinášejí do MAS své aspirace, problémy a střety, nedostatek projektů ve střednědobém a dlouhodobém horizontu územního rozvoje sdílené veřejnými a soukromými subjekty, ztrátu autonomie ve vztahu k regionálním vládám, někdy spojeno s klientskými vzory, kultura konsensuálního paktu s tichými dohodami může omezovat otevřené diskuze a účinnost spravedlivějších kritérií s upřednostněním akce, přítomnost velkého množství aktérů v MAS zapojení ve všech oblastech, vzrůstající složitost v organizačních strukturách může omezovat účinnost MAS, nedostatek odpovídajícího úsilí mnoha aktérů přítomných v MAS.⁴⁹

4.5. Komodifikace venkova a utváření identity regionu

Komodifikace venkova, tedy tržní valorizace venkovských míst, venkovského stylu a dalších atributů venkovnosti závisí na schopnostech venkovu připsat určité významy a hodnoty, které lze tržně zhodnotit. Pomáhá tak vytvoření lokální kulturní ekonomiky, tedy trhu, na němž se obchoduje se dědictvím, tradicemi, významy a obrazy venkovského

⁴⁸ ESPARCIA, J., ESCRIBANO, J., JAVIER SERRANO, J. *From development to power relations and territorial governance: Increasing the leadership role of LEADER Local Action Groups in Spain.* 2015, s. 36

⁴⁹ ESPARCIA, J., ESCRIBANO, J., JAVIER SERRANO, J. *From development to power relations and territorial governance: Increasing the leadership role of LEADER Local Action Groups in Spain.* 2015, s. 38

regionu. Tradiční venkovská společnost se rozpadla díky poválečnému vysídlení Němců, zejména v oblasti Sudet, kolektivizace a politiky vyrovnávání města a venkova. Dále se na počátku devadesátých let zhroutil obraz venkova svázaného se zemědělstvím.⁵⁰

Identifikujeme pět základních prvků komodifikace – prezentace zemědělských podniků jako turistických destinací (agroturistika), transformace kulturního dědictví a vytvoření rurální idyly založené na nostalgii, vytvoření a propagace fiktivních prezentací venkovské krajiny a života, propagace venkova jako místa pro zážitkovou turistiku a využití venkovských oblastí jako značky pro prodej řemeslných výrobků a jídla. V případě MAS je komodifikace motivována i faktory mimo oblast trhu. Tlak na marketingovou prezentaci venkovských oblastí a tržní zhodnocení místních zdrojů je obsažen v programech a dokumentech veřejné politiky, z nichž činnost MAS vychází. Komodifikace je zde z části institucionálně řízená.⁵¹ Komodifikace venkova je nástroj, který by mohl významně pomoci k rozvoji venkova.

4.5.1. Kulturní ekonomika

Proces komodifikace venkova směřuje k vytvoření svébytné oblasti směny, která se označuje pojmem kulturní ekonomika. Kulturní ekonomika dle Jenkinse a Parrota (2002) je ekonomika využívající pocity, obrazy a symboly a jako ekonomická praktika zahrnuje vytváření a výměnu významů. Dle Alsayyada (2001) se definuje kulturní ekonomika jako turistická spotřeba tradic ve vzájemné součinnosti s ekonomickou produkcí kulturního dědictví. Alsayyad upozorňuje, že kulturní dědictví je v mnoha místech a pro mnohé aktéry jediným zdrojem příjmů.

Aktéry kulturní ekonomiky mohou být soukromě podnikající subjekty, ale především důležitou roli hrají MAS. Role MAS spočívá v aktivitách propagujících území, kam patří i certifikace regionálních výrobků nebo vytváření celkové propagace místa pomocí vizuálního stylu, log, sloganů, atd.⁵²

⁵⁰ DELÍN, M., POSPĚCH, P. *The Commodification of the Rural and the Construction of Regional Identity*. 2016, s. 210

⁵¹ DELÍN, M., POSPĚCH, P. *The Commodification of the Rural and the Construction of Regional Identity*. 2016, s. 213

⁵² Tamtéž, s. 214

Skutečnost, aby bylo možné území zmodifikovat a zahrnout do kulturní ekonomiky, je potřeba vytvořit odlišnost v oblasti identit (distinkci). Tržní valorizace a prodej regionu jsou možné pouze skrze jeho odlišení od regionů ostatních.⁵³

4.5.2. Identita regionu

Regionální identita je výsledek minulých interakcí, které vedly k vytvoření společných hodnot a významů. Analytický model utváření regionu jako nositele identity definujeme pomocí čtyř stádií: nabývání prostorového tvaru, vytváření symbolického tvaru, rozvoj regionálních institucí a přijetí regionu v obecném podvědomí jako legitimní součásti regionálního systému.⁵⁴

Důležité je rozlišení mezi regionálním vědomím a identitou regionu. Regionální vědomí popisuje sounáležitost obyvatel s jejich regionem a identifikaci s ním. Naopak regionální identita je soubor subjektivních obrazů regionu nebo objektivně postulovaných kritérií, které jsou regionu zvnějšku či vnitřku připisovány jako distinktivní. Jedná se tedy o soubor rysů přírody, kultury, obyvatel, které mohou být použity v diskurzu politiky, kulturního aktivismu, ekonomiky a vědy k odlišení regionu od jiných.⁵⁵

Silná regionální identita a vyhraněná regionální kultura napomáhají ekonomickému rozvoji regionu. Proto je vytváření identity regionů podporováno i skrze politická opatření z evropské úrovně a stejně tak i z úrovně politik formulovaných v České republice.⁵⁶

Na základě daného území vyvíjejí MAS aktivity, které napomáhají budovat identitu regionu a rozvíjet místní ekonomiku. Kromě nabývání prostorového a vytváření symbolického tvaru jsou MAS administrátorem lokálních projektů ziskové či neziskové povahy. Vytvářejí identitní značky s cílem odlišit region od regionů ostatních a vytvořit specifický produkt, který je možno zakoupit a zažít. K odlišení se od ostatních regionů je potřeba neustále definovat, zprostředkovávat a propagovat specifika přírodní, krajinná a kulturní. Tyto aktivity jsou spojené s odkazy na minulost, tradici a autenticitu. Takto objeované prvky spoluutvářejí systém kulturní ekonomiky. Identita regionu, která v rámci komodifikace a marketizace venkova vzniká, vykazuje specifické napětí vůči požadavkům

⁵³ DELÍN, M., POSPĚCH, P *The Commodification of the Rural and the Construction of Regional Identity* 2016, s. 214-215

⁵⁴ Tamtéž, s. 215

⁵⁵ Tamtéž, s. 215

⁵⁶ Tamtéž, s. 215-216

trhu. Na jedné straně je motivace, s níž k ní jednotliví aktéři přistupují, která je v základě ekonomická a na straně druhé vzniká rozpor mezi politikou identity a tržními požadavky. Můžeme si to ukázat na procesu certifikace regionálních produktů. V této oblasti je certifikace orientována převážně tržně a nositeli regionálních značek se stávají společnosti, jejichž produkty, ač jsou kvalitní a tradiční, nevykazují žádnou vazbu k místu identity. Zde se v tomto kontextu objevuje termín přirozená identita, která opírá svou přirozenost o to, že místní obyvatelé vědí, např. že v jejich regionu byla udělena nějakému produktu regionální značka. Rozhodování o certifikaci produktu, tedy označení produktu termínem regionální produkt, je velmi nevázané a kritéria jsou natolik volná, že to v mnoha případech vede k rozpojení mezi marketizovanou a přirozenou identitou regionu. Regionální identita tudíž závisí nejen na tržních mechanismech, ale také na procesech vyjednávání, které jsou velice volně nastaveny.⁵⁷

Identitní politika, kterou program LEADER obsahuje, pracuje s dvěma regionálními identitami – identita regionu a regionální vědomí. Tyto identity mají sloužit k posílení sociální koheze a k posílení ekonomického potenciálu oblastí. Za tímto účelem jsou aktivizovány a znovu zaváděny vybrané prvky kultury, jakou jsou paměť, tradice, dědictví a přírody, které mají venkov valorizovat jako místo spotřeby. Vytváření a souhra těchto identit jsou procesem vyjednávaným mezi různými aktéry a proměnnými z oblasti trhu, paměti, populárního diskurzu a expertního vědění.⁵⁸

4.6. Vybrané problémy fungování přístupu LEADER a MAS

V následujících kapitolách jsou popsány vybrané problémy přístupu LEADER a fungování MAS ve vybraných zemích Evropy.

4.6.1. LEADER v Polsku

Analýza implementace iniciativy LEADER v Polsku, v článku K. Zajdy – Problems of functioning of Polish action groups from the perspective of the social capital concept, 2014, byla zaměřena především na použití konceptů sociálního kapitálu. Dle Bourdieua sociální kapitál můžeme považovat za součet zdrojů individuálních nebo skupinových aktérů, které narůstají na jednotlivce nebo skupiny na základě vlastnictví trvalé sítě více

⁵⁷ DELÍN, M., POSPĚCH, P *The Commodification of the Rural and the Construction of Regional Identity* 2016, s. 228-231

⁵⁸ Tamtéž, s. 231

nebo méně institucionalizovaných vztahů vzájemné známosti a uznání.⁵⁹ Dle Trutkowského a Mandese se za klíčové složky sociálního kapitálu považují důvěra, sociální síť, normy a závazky.⁶⁰

Dle analýz provedených v rámci výzkumu fungování místních akčních skupin v Polsku se ukázalo, že problémem, s nímž se musejí MAS vyrovnávat je stav složky sítě a stav složky důvěry, které charakterizují jejich členy a partnery. Výzkum poukázal na to, že stav složky důvěry a stav složky sítě se pohybují na průměrné úrovni.

Problémem jsou vztahy mezi zástupci veřejných, sociálních a hospodářských skupin. Místní orgány dominující v oblasti řízení priorit strategických podkladů pro místní akční skupiny, věří v to, že jejich správná specifikace pomůže financovat projekty nezbytné pro jednotlivé obce. V určitých případech bylo dokonce zjištěno, že návrhy o prioritách a cílech rozvoje partnerství, které byly předloženy obyvateli, byly nahrazeny jinými, které doporučily zástupci místní samosprávy. Neformální vztahy mezi místními orgány a členy MAS často rozhodují o pořadí, v jakém jsou finanční prostředky čerpány. Dalším velkým problémem MAS je nízká úroveň aktivity jejich členů (partnerů) v těchto organizacích a to, že po mnoho let je tato práce prováděna stejnými osobami. Tento problém by mohl být odstraněn zavedením omezeného funkčního období a zpřísněním kontroly nad jejich složením.⁶¹

Na základě šetření v Polsku tedy můžeme říci, že mezi problémy, s kterými se tamní MAS potýkají, můžeme zařadit porušování přístupu zdola nahoru, kdy by měli o cílech a plánech rozvoje pro strategické podklady rozhodovat jak zástupci veřejných, sociálních i hospodářských skupin, většinou se na tom podílí pouze orgány místní samosprávy. Jako další problém můžeme zařadit, že mezi aktéry se objevují neformální vztahy, které jim pak mohou napomáhat v upřednostňování jejich projektů před ostatními. Posledním výrazným problémem je zde nízká aktivita členů či partnerů MAS.

4.6.2. LEADER ve Španělsku

Ve studii *From development to power relations and territorial governance: Increasing the leadership role of LEADER Local Action Groups in Spain* autorů Esparina,

⁵⁹ BOURDIEU, P., WACQUANT, J. *Zaproszenie do socjologii refleksyjnej*. 2001, s. 104-105

⁶⁰ TRUTKOWSKI, C., MANDES, S., *Kapital społeczny w małych miastach* 2005

⁶¹ ZAJDA, K., *Problems of functioning of Polish local action groups from the perspective of the social capital concept*. 2014, s. 79

Escribana a Javiera Serrana přístup LEADER plní dvojí úlohu: na jedné straně podporuje správu venkovských oblastí a poskytuje postupy pro rozvoj vědomostí a schopností místní společnosti a jejím nejpřednějším či nejdynamičtějším zúčastněným stranám. Na druhé straně přístup LEADER podporuje demokratizaci rozhodovacích procesů v místním socio-ekonomickém rozvoji.⁶²

Ve Španělsku je LEADER nejen jednotným programem, který se věnuje ekonomickému rozvoji venkovských oblastí, ale je spíše metodou, která umožňuje zlepšení správy a demokratizaci místní společnosti, tím jak místní aktéři postupně stále více oceňují a snaží se realizovat tyto úpravy. LEADER je zde rovněž považován za nástroj mocenských vztahů. Mocenské vztahy v rámci místních akčních skupin umožňují realizovat jednání či dohody, kterými lze zlepšit řešení problémů.⁶³

Podle analýzy Celostátní sítě pro venkov existují tři hlavní modely realizace modelu LEADER:⁶⁴

- Decentralizace výběru projektů na úrovni místních akčních skupin (Rakousko, Česká republika, Nizozemsko, Švédsko, Dánsko, Polsko, některé regiony ve Španělsku a Itálii)
- Decentralizace výběru projektů a platba poživatelům dávek (Lucembursko, Wales, Anglie)
- Decentralizace schvalování projektů (Portugalsko, Skotsko, některé regiony ve Španělsku a Itálii)

Rozdíly nejsou pouze v modelech realizace, ale i ve způsobech, jakými jednotlivé země a regiony upravují LEADER na jejich individuální potřeby.⁶⁵

Přístupy LEADER ve Španělsku a jeho místní akční skupiny jsou polem pro hojně a latentní mocenské konflikty a rozpory. Je to způsobeno především díky kontrole dostupných zdrojů.⁶⁶

V rámci studie fungování místních akčních skupin ve Španělsku bylo vytvořeno schéma, které vystihuje koncepty programu LEADER ve Španělsku. V tomto schématu byly použity tři hlavní koncepce:⁶⁷

⁶² ESPARCIA, J., ESCRIBANO, J., JAVIER SERRANO, J. *From development to power relations and territorial governance: Increasing the leadership role of LEADER Local Action Groups in Spain*. 2015, s. 29

⁶³Tamtéž, s. 29

⁶⁴Tamtéž, s. 30

⁶⁵Tamtéž, s. 30

⁶⁶Tamtéž, s. 33

1. Přístup LEADER je nástrojem moci v rukou mocenských skupin uvnitř místních akčních skupin a jejich klientských sítí

2. Přístup LEADER je v jádru nástroj pro podporu ekonomického rozvoje venkovských oblastí skrze místní iniciativu

3. Přístup LEADER je nástroj v rukou místní společnosti a jejích zastupitelů uvnitř místních akčních skupin s cílem nastartovat správní mechanismy nebo je rozvíjet za účelem podpory sociální sítě, budování výkonnosti, místní zplnomocnění a místní demokracii.

Všechny tyto tři koncepty koexistují a navzájem se doplňují. Přístup LEADER je ve Španělsku ve většině venkovských oblastí viděn jako inovace z územního pohledu. Skrze přístup LEADER zde vzrostla územní identita nad klasické a tradiční limity místních samosprávných obcí.⁶⁸

4.6.2.1. LEADER jako forma venkovské správy a demokratizačních procesů

Přístup LEADER je pokus, jak zavést novou formu správy ve venkovských oblastech. Správa zahrnuje složitý systém institucí a aktérů, který přesahuje městské zastupitelstvo, předpokládá přítomnost sítí aktérů (veřejných, soukromých a sociálních), kteří se těší autonomii rozhodování, dále se správa soustředí na identifikaci ekonomických a sociálních problémů, a to nad rámec hranic, které existují mezi administrativami a organizacemi, které fungují na lokálním měřítku, umožňuje identifikaci závislostí a mocenských vztahů mezi institucemi, organizacemi a aktéry účastněnými v různých aktivitách a správa uznává, že způsobilost činit rozhodnutí a realizovat aktivity netkví pouze v úřední moci veřejných administrativ, ale také v pravomoci odvozené z vůdčího postavení institucí a aktérů zapojených v rozvojových procesech.⁶⁹

V tomto kontextu místní akční skupiny poskytují fórum pro partnerství, sdílení kontaktů a budování konsenzu. K tomu navíc mohou hrát strategickou roli jako platforma reflektivní správy. Jejich efektivnost je zásadní pro úspěch programu, protože zdatné sítě zúčastněných stran (místní akční skupiny) jsou schopnější identifikovat inovační řešení

⁶⁷ESPARCIA, J., ESCRIBANO, J., JAVIER SERRANO, J. *From development to power relations and territorial governance: Increasing the leadership role of LEADER Local Action Groups in Spain*. 2015, s. 33

⁶⁸ Tamtéž, s. 33

⁶⁹ Tamtéž, s. 30

různých problémů a potřeb, kterým venkovské oblasti čelí. Důležitost sítí a sdílení kontaktů je klíčový faktor pro nárůst sociálního kapitálu.⁷⁰

Jako prvky demokratizačních procesů jsou přístup LEADER a jeho místní akční skupiny teoreticky, a měly by být i prakticky, otevřené občanům a zúčastněným stranám, čímž jim umožňují účastnit se vyjádření názorů, přispívat k analýze problémů a potřeb a navrhovat rozvojové strategie. Účast a oprávněnost veřejných zastupitelů je zakořeněná ve volbách.⁷¹

Navzdory vysoce pozitivním aspektům přístupu LEADER ohledně venkovské správy, demokracie, partnerství a sdílení kontaktů, je třeba zvážit některé připomínky, které se týkají praktické realizace přístupu LEADER, protože je rovněž polem pro mocenské vztahy a někdy i mocenské boje.⁷²

4.6.2.2. LEADER jako pole pro mocenské vztahy

Pokud se u programu LEADER předpokládá, že bude podporovat místní demokracii, tak v tomto má počáteční demokratický deficit, jelikož mnoho místních akčních skupin, včetně některých z těch, které jsou zapojeny do výborů, není voleno. V rámci programu LEADER můžeme dle mocenských vztahů rozlišovat tři hlavní typy diskuze:⁷³

1. Vzhledem k zastoupení rozlišných skupin zúčastněných stran (mladí lidé, ženy, politici, atd.) - některé skupiny mají menší zájem být zapojeny do místních struktur pro územní správu nebo nejsou dostatečně organizované, navzdory tomu, že směrnice EU předepisují a podporují širokou účast těchto skupin.
2. Vzhledem k územnímu rozložení moci mezi LEADER regiony - mezi LEADER regiony je běžné, že místní elity z několika ekonomicky dynamických samosprávných obcí soustředí více moci než místní elity ze samosprávných obcí v okrajové pozici s malou mocí. Díky tomu dochází k častým územním rozporům mezi LEADER regiony.

⁷⁰ ESPARCIA, J., ESCRIBANO, J., JAVIER SERRANO, J. *From development to power relations and territorial governance: Increasing the leadership role of LEADER Local Action Groups in Spain*. 2015, s. 30

⁷¹ Tamtéž, s. 30

⁷² Tamtéž, s. 30

⁷³ Tamtéž, s. 31

3. Vzhledem k převzetí povinností a moci místními akčními skupinami vůči státní a regionální vládě a ke skrytým rozporům, které to může vyvolat – je součástí nejen rozvoje a konsolidace metodického procesu přístupu LEADER, ale také obecnějším kontextem decentralizačních procesů.

Ve Španělsku je častým konfliktem místních akčních skupin neochota určitých úředníků v regionální nebo státní vládě umožnit místním aktérům ujmout se povinností v řízení veřejných zdrojů.⁷⁴

Analýzy ve Španělsku nám tedy ukazují, že v rámci přístupu LEADER a místních akčních skupin můžeme narazit na několik dalších nedostatků. Mezi tyto problémy patří zapojení žen a především mladých lidí do místních kultur pro územní správu, větší síla velkých obcí oproti malým obcím a mocenské rozpory mezi místními akčními skupinami a státní či regionální vládou.

4.6.3. Leader v Srbsku

V současné době musí být místní komunity aktivní ve vztahu ke globálním procesům. Zejména dávat silný impuls k sociální a územní soudržnosti, což umožňuje venkovské populaci žít důstojně a aktivně se zapojovat do společnosti.⁷⁵

Je nutností zapojovat všechny klíčové zúčastněné strany do procesu rozvoje, protože význam jejich spolupráce roste na národní, regionální a místní úrovni v souladu se strategií Evropa 2020.⁷⁶

Nicméně, vývoj venkovských komunit je daleko od proklamované politiky a strategie, která upozorňuje na nutnost provádění přístupu k místní politice rozvoje venkova.⁷⁷

Místní iniciativy na podporu venkova Vitality a sociálního začleňování provedly výzkum v obci Grabovica v blízkosti Gornji Milanovac v Srbsku, který potvrdil, že rozvoj infrastruktury je důležitým předpokladem pro hospodářskou diverzifikaci a socio-kulturního rozvoje, které by měly na oplátku poskytnout lepší životní úroveň. Toto je nezbytné k urychlení procesu posilování úlohy a odpovědnosti místní správy pro rozvoj

⁷⁴ ESPARCIA, J., ESCRIBANO, J., JAVIER SERRANO, J. *From development to power relations and territorial governance: Increasing the leadership role of LEADER Local Action Groups in Spain*. 2015, s. 31

⁷⁵ VUJICIC, M., RISTIC, L., CIRIC, N. *Local Initiatives for Rural Vitality and Social Inclusion: Some Experiences from Serbia*. 2013, s. 122

⁷⁶ Tamtéž, s. 122

⁷⁷ Tamtéž, s. 122

venkova a snižování chudoby, s cílem umožnit, že venkovští lidé si mohou plnit své základní potřeby. Je třeba povzbudit venkovské podnikání a pomoci zemědělcům sdružovat se, naplňovat jejich společné zájmy a vést je směrem k co nejefektivnějšímu využití zdrojů. Strategie pro obnovu a rekonstrukci, jakož i diverzifikaci a konsolidaci mohou být použity v této obci s výraznou podporou a interakcí místních aktérů a životního prostředí jako celku.⁷⁸

Pokud jde o obec Ribare, další obec, která byla součástí výzkumu, je nutné zavést určitá opatření a aktivity s cílem zintenzivnit rozvoj venkova, ačkoli tato vesnice je jednou z nejrozvinutějších vesnic Pomoravje District. Za prvé dokončit iniciativy, které byly zahájeny v obci, ale nebyly realizovány v důsledku nedostatku finančních prostředků. Pro takové konsolidované venkovské oblasti, kde již existují výsledky prováděných činností programu, je možné aplikovat doplňkové strategie, jako prostředky k dosažení udržitelného integrovaného rozvoje venkova.⁷⁹

Budoucnost obou vesnic, v závislosti na jejich obyvatelích, závisí na jejich vlastních ambicích, sebe-organizaci a místních iniciativách, větší účasti obyvatel vesnic na rozhodování, která jsou důležitá pro rozvoj venkova, zapojení zástupců obce místní správy a interakce s ostatními zúčastněnými stranami, které zastupují zájmy obce, státní politiky a možnost využití fondů Evropské unie.⁸⁰

⁷⁸ VUJICIC, M., RISTIC, L., CIRIC, N. *Local Initiatives for Rural Vitality and Social Inclusion: Some Experiences from Serbia*. 2013, s. 123

⁷⁹ Tamtéž, s. 123

⁸⁰ Tamtéž, s. 123

5. Empirická část

5.1. MAS Český Západ, z.s.

Místní akční skupina MAS Český Západ, z.s (dále jen MAS Český Západ) se nachází v Plzeňském kraji v okresech Tachov a Plzeň – sever (viz příloha č.1). Její území můžeme rozdělit do 4 oblastí – Konstantinolázeňsko, Stříbrsko, Plánsko a Hracholusky. MAS Český Západ se nachází v příhraniční oblasti se Spolkovou republikou Německo, konkrétně se spolkovou zemí Bavorsko. Toto území zahrnuje 38 obcí, z nichž většinu můžeme zařadit do tří mikroregionů.⁸¹

- Mikroregion Konstantinolázeňsko: Bezručice, Cebiv, Černošín, Horní Kozolupy, Kokašice, Konstantinovy Lázně, Lestkov, Olbramov, Záchlumí,
- Mikroregion Stříbrsko: Benešovice, Erpužice, Kladruby, Kostelec, Kšice, Ošelín, Skapce, Stříbro, Sulislav, Svojšín, Sytno, Trpísty, Únehle, Vranov, Zhoř,
- Mikroregion Hracholusky: Hněvnice, Křelovice, Líšťany, Pernarec, Plešnice, Újezd nade Mží, Úlice,
- a ostatní obce: Blažim, Černovice, Heřmanova Huť, Chodová Planá, Pňovany, Ostrov u Bezručic a Planá.

5.1.1. Historický vývoj oblasti

Písemné zmínky o sídlech v této oblasti sahají až do 12. století, které pocházejí ze zakládací listiny kláštera v Kladrubech. V období vlády Přemyslovců a po třicetileté válce, proudili do tohoto regionu němečtí kolonisté. Významným milníkem regionu byl středověk (rozmach hornické činnosti) a baroko (výstavba mnoha objektů – zámky, kostely, kaple, sochy). Až do konce 2. světové války bylo toto území až 90% osídleno pouze německými občany, oblast byla součástí Sudet. Po válce došlo k výraznému poklesu obyvatel, kdy se téměř celá populace vyměnila. V této době také mnoho obcí zaniklo. Nově přistěhovalí obyvatelé bohužel neměli k této oblasti žádný vztah a mnoho kulturních památek a tradic zde zaniklo nebo bylo zdevastováno.⁸²

⁸¹ *Místní akční skupina*. [online] Místní akční skupina Český Západ. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.mascz.cz/mas.html>>

⁸² *Strategie CLLD MAS Český Západ*. [online] Místní akční skupina Český Západ. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.mascz.cz/strategie-clld-podana-k-hodnoceni-na-mmr.html>>, 131 stran

5.1.2. Historie místního partnerství

V roce 2002 vznikly první myšlenky založení partnerství v oblasti Konstantinolázeňska, Stříbrska a Plánska. V tomto roce se zároveň začaly připravovat podklady pro založení MAS. V roce 2004 došlo k založení občanského sdružení a vzniku MAS Český Západ. Až v polovině roku 2007 došlo k rozšíření působnosti MAS o mikroregion Hracholusky.⁸³

5.1.3. Akční plány

Úkolem každé MAS je vypracovat si strategický plán na určité programové období. V strategickém plánu jsou uvedeny podpory, z kterých mohou být vybrané projekty financovány. V následující kapitole jsou popsány akční plány na období 2007 – 2013 a 2014 -2020.

5.1.3.1. Akční plán pro programové období 2007-2013

V této části jsou popsány oblasti podpory Strategického plánu LEADER 2007-2013 –Sudety místo k setkávání:⁸⁴

1. Zachování a zhodnocení historického dědictví regionu Český Západ:

zlepšení technického stavu historického dědictví, jeho interpretace pro posílení místní identity a zvýšení atraktivity regionu pro šetrný cestovní ruch (50 tis. – 2 mil. Kč, 90%).

2. Obnova a kultivace veřejných prostranství jako míst k setkávání: upravená a využívaná veřejná prostranství v obcích regionu Český Západ (50 tis. – 2 mil. Kč, 90%).

3. Veřejné budovy a zařízení jako místa k setkávání: rekonstrukce a výstavba veřejných budov a jejich vybavení (vzdělávacích, společenských, kulturních, sociálních), dále úpravy těchto budov vedoucí k úspoře (50 tis. – 2 mil. Kč, 90%).

4. Zdravý životní styl jako téma pro cestovní ruch: podpora zdravých a šetrných forem cestovního ruchu (50 tis. – 2 mil. Kč, 90%).

⁸³ *Strategie CLLD MAS Český Západ.* [online] Místní akční skupina Český Západ. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.mascz.cz/strategie-clld-podana-k-hodnoceni-na-mmr.html>>, 131 stran

⁸⁴ *Oblasti podpory (Fiche).*[online] MAS Český Západ - Místní partnerství. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.leader-ceskyzapad.cz/index8059.html?rubrika=102>>

5. Infrastruktura pro služby v oblasti cestovního ruchu ve vazbě na

podnikatelské subjekty: podpora diverzifikace aktivit zemědělských subjektů do oblasti cestovního ruchu, podpora začínajících podnikatelských subjektů v oblasti cestovního ruchu, zvýšení atraktivity území pro cestovní ruch, zlepšení nabídky služeb v oblasti cestovního ruchu (50tis. – 2mil. Kč, 56% malý, 46% střední a 36% velký podnik).

6. Infrastruktura pro služby v oblasti cestovního ruchu ve vazbě na veřejné:

zvýšení atraktivity území pro cestovní ruch, zlepšení nabídky služeb v oblasti cestovního ruchu (50 tis. – 2 mil. Kč, 90%).

7. Diverzifikace činnosti zemědělských subjektů: rozšíření aktivity zemědělských subjektů směrem k nezemědělské produkci, zvýšení ekonomické soběstačnosti regionu (50tis. – 2mil. Kč, 50% malý, 46% střední a 25% velký podnik).

8. Podpora rozvoje drobného podnikání: zlepšení infrastruktury pro rozvoj podnikání, podpora regionálních produktů, zlepšení marketingu a prodeje u nezemědělských podnikatelských subjektů (50 tis. – 2 mil. Kč, 90%).

9. Podpora vzdělávání a informovanosti v regionu Český Západ: podpora odborného a dalšího vzdělávání, zvyšování informovanosti v problematice rozvoje venkovských oblastí, budování absorpční kapacity regionu (50 tis. – 2 mil. Kč, 90%).

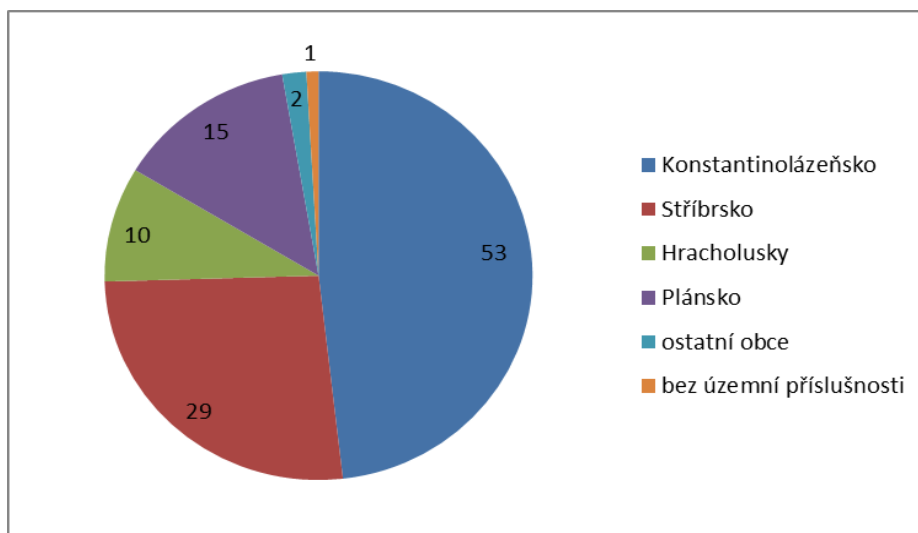
Období 2007 – 2013 nabízelo velké možnosti pro obce, neziskové organizace i podnikatele. Své místo si zde mohly najít jak velké, tak malé subjekty. Program postihoval místa, na která byla potřeba se co nejvíce zaměřit.

5.1.3.1.1. Zhodnocení programového období 2007 - 2013

V období 2007-2013 bylo podpořeno v rámci celé MAS Český Západ 110 projektů z celkového počtu 207 žádostí. Podpořené projekty se vyskytovaly ve dvou třetinách obcí z celého území MAS Český Západ. Více jak polovina projektů byla realizována v Mikroregionu Konstantinolázeňsko. Toto území patří mezi nejvíce aktivní. Nejvíce žádostí podalo město Stříbro, dále pak Konstantinovy Lázně, Černošín, Planá a Bezručice. Projekty pro veřejný sektor nejvíce využívali města Bezručice, Konstantinovy Lázně a Planá. Naopak prostředky v rámci podnikatelského a neziskového sektoru směřovaly do Černošína, Chodové Plané, Stříbra a Kladrub.

Na území Hracholusek bylo podáno 19 žádostí a pouze 10 schváleno a realizováno. Následující graf (Graf 1) ukazuje, kolik projektů dle územního rozložení bylo podpořeno.

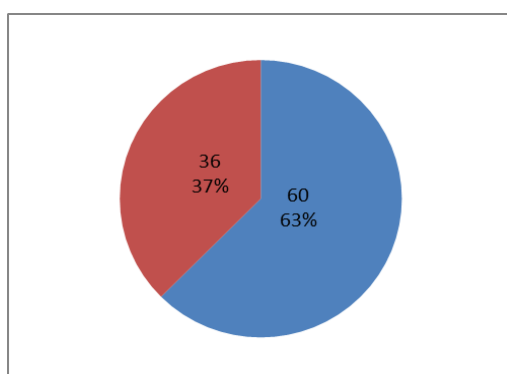
Graf 1: Počet přijatých projektů v rámci mikroregionů

Zdroj: vlastní zpracování z podkladů poskytnutých MAS Český Západ, 2017

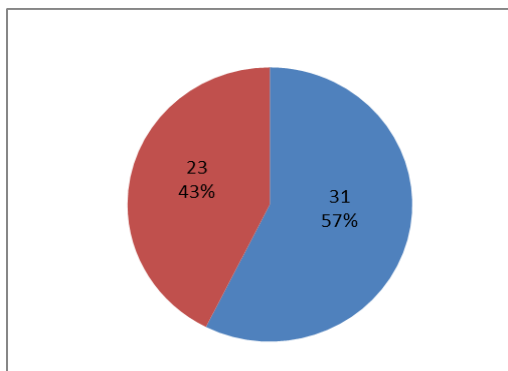
Graf 1 potvrzuje, že Mikroregion Hracholusky je ve spolupráci s MAS velice málo aktivní. Mohlo by se zdát, že Konstantinolázeňsku a Stříbrsku je ve výběru projektů nadřazováno. Není tomu tak, úspěšnost schválených projektů je ve všech regionech stejná. Rozdíl je pouze v počtu žádostí. Na Konstantinolázeňsku bylo celkem 96 žadatelů a na Stříbrsku 54 žadatelů, oproti 21 žadatelům z Hracholusek. Počet zamítnutých (červené části) a přijatých (modré části) žádostí v jednotlivých mikroregionech zobrazují následující grafy.

Graf 2: Konstantinolázeňsko

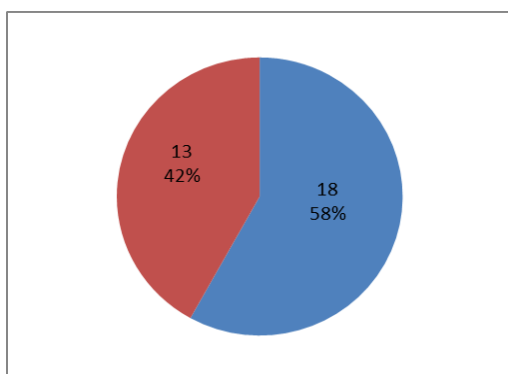
Zdroj: vlastní zpracování z podkladů poskytnutých MAS Český Západ, 2017

Graf 3: Stříbrsko

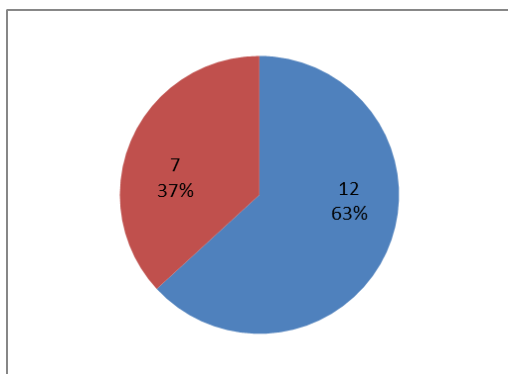
Zdroj: vlastní zpracování z podkladů poskytnutých MAS Český Západ, 2017

Graf 4: Plánsko

Zdroj: vlastní zpracování z podkladů poskytnutých MAS Český Západ, 2017

Graf 5: Hracholusky

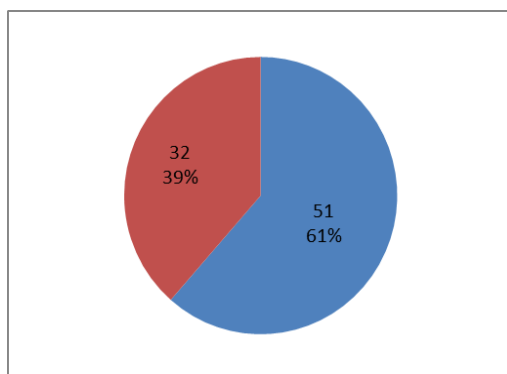

Zdroj: vlastní zpracování z podkladů poskytnutých MAS Český Západ, 2017

Grafy potvrzují, že úspěšnost žádost je ve všech mikroregionech téměř stejná. Na velké odlišnosti v celkovém počtu realizovaných projektů má nejvyšší podíl počet podaných žádostí z jednotlivých mikroregionů.

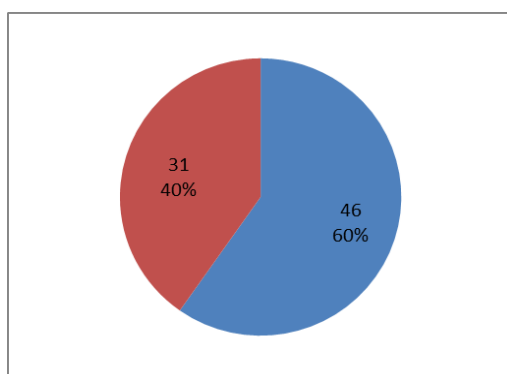
Na dalších grafech si můžeme ukázat jaká je úspěšnost přijatých (modré části) žádostí v rámci jednotlivých sektorů – veřejného, neziskového a podnikatelského.

Graf 6: Veřejný sektor

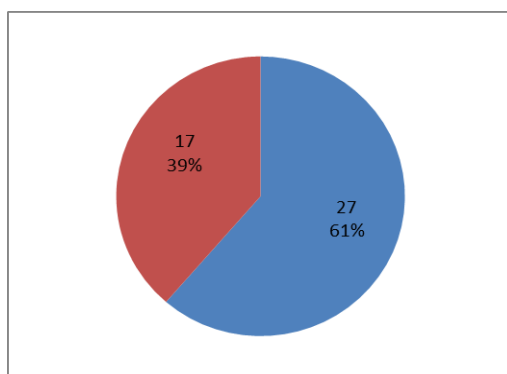
Zdroj: vlastní zpracování z podkladů poskytnutých MAS Český Západ, 2017

Graf 7: Neziskový sektor

Zdroj: vlastní zpracování z podkladů poskytnutých MAS Český Západ, 2017

Graf 8: Podnikatelský sektor

Zdroj: vlastní zpracování z podkladů poskytnutých MAS Český Západ, 2017

Tyto grafy nám potvrzují, že na přijetí žádosti nemá vliv ani sektor, v rámci kterého je žádost podávána, ale pouze počet podaných žádostí.

Na základě zhodnocení programového období 2007 – 2013 můžeme říci, že MAS Český Západ podpořila velké množství projektů. Největší počet projektů byl v rámci veřejného sektoru, o něco méně jich bylo v podnikatelském sektoru. Mikroregion Konstantinolázeňsko získal nejvyšší podporu, naopak nejnižší podporu získal Mikroregion Hracholusky. Dále můžeme říci, že faktory územní polohy ani příslušnosti k jednotlivým sektorům neovlivňují úspěšnost předložených žádostí. Analýza potvrzuje, že Mikroregion Hracholusky byl v období 2007 – 2013 velmi málo aktivní.

5.1.3.2. Akční plán pro programové období 2014-2020

Nový plán na období 2014-2020 má jinou strukturu než z předchozího období: ⁸⁵

- **Program rozvoje venkova:**
 - Zemědělské podniky (10 mil. Kč) – zemědělská prvovýroba, v přímé souvislosti s konkrétním konečným potravinářským nebo řemeslným produktem, technologie a stroje pro poskytování služeb veřejným nebo neziskovým subjektům, obnova zemědělských staveb v intravilánu obcí a v krajině s důrazem na zlepšení jejich estetického vzhledu.
 - Zemědělské produkty (5 mil. Kč) – zpracování zemědělských produktů
 - Drobné podnikání a cestovní ruch (8 mil. Kč) – rozvoj drobného podnikání zejména v oblasti výroby konečných produktů, uváděných v regionu na trh, řemesel, služeb a kulturních a kreativních odvětví, rozvoj služeb cestovního ruchu (ubytování, stravování, pohostinství) a vytváření nabídky služeb a cílů pro turisty a návštěvníky.
 - Spolupráce a sdílení zdrojů (2 mil. Kč) – sdílení zařízení a zdrojů
 - Lokální odbyt (2 mil. Kč) – krátké dodavatelské řetězce a místní trhy
 - Škola podnikání (1 mil. Kč) – odborné vzdělávací kurzy, workshopy, exkurze a informační akce
 - Cesty a krajina (4 mil. Kč) – rekonstrukce a budování polních cest

⁸⁵ *Strategie CLLD MAS Český Západ*. [online] Místní akční skupina Český Západ. [cit. 16.3.2017]
Dostupné z: <<http://www.mascz.cz/strategie-clld-podana-k-hodnoceni-na-mmr.html>>, 131 stran

- Les pro lidi (4 mil. Kč) – posilování rekreační funkce lesa
- Projekty spolupráce MAS (1,7 mil. Kč)
- **Operační program životního prostředí**
 - Invazní rostliny (4,5 mil. Kč) – mapování a monitoring, likvidace bolševníku velkolepého a druhů rodu křídlatka
- **Integrovaný regionální operační program**
 - Bezpečný pohyb (15 mil. Kč) – komplexní opatření pro zvýšení bezpečnosti dopravy v centru obcí a na nebezpečných úsecích, přestupní terminály veřejné hromadné dopravy ve spádových centrech, cyklostezky
 - Žijeme tu společně (15 mil. Kč) – zázemí pro sociální služby, zázemí pro komunitní sociální péči, komunitní centra jako místa k setkávání, zřizování krizových bytů
 - Zázemí pro odpovědné podnikání (2,8 mil. Kč)
 - Zázemí pro vzdělání (7 mil. Kč) – infrastruktura pro předškolní, základní a středoškolské vzdělávání, infrastruktura pro celoživotní, zájmové a neformální vzdělávání
- **Operační program zaměstnanost**
 - Sociální služby a další programy (2,3 mil. Kč) – nové sociální služby nebo navýšení kapacity, fakultativní činnosti a doprovodné programy, optimalizace a komunitní plánování sociálních služeb a sociálního začleňování, vytváření sítí, meziúrovňová spolupráce a zapojování klientů
 - Komunitní sociální práce (2,3 mil. Kč) – komunitní sociální práce, aktivity komunitních center
 - Odstraňování bariér zaměstnanosti (1,2 mil. Kč) – rozvoj základních kompetencí, podpora flexibilních forem zaměstnání, podpora začínajícím podnikatelům, nové a inovativní nástroje aktivní politiky zaměstnanosti
 - Provoz odpovědného podniku (4 mil. Kč) – integrační sociální podnik, environmentální sociální podnik

- Péče o děti (4 mil. Kč) – odpolední kluby pro děti, denní tábory a krátkodobé programy péče o děti, doprava dětí, dětské skupiny.

Z plánu je patrné, že Program rozvoje venkova již nenabízí takové možnosti jako v předešlém období. Oblasti, které jsou v něm definovány, nevystihují hlavní potřeby venkova na tomto území. Malé obce v tomto programu jen těžko naleznou podporu pro nějaký jejich projekt. Možnosti čerpání z operačních programů je také určeno spíše městům nebo velkým obcím.

5.1.4. Složení MAS Český Západ

Členové výboru partnerství – výbor je řídicím a rozhodovacím orgánem skupiny. Mezi členy výboru partnerství MAS Český Západ patří: ⁸⁶ město Bezručice, zastoupené starostou, obec Konstantinovy Lázně, zastoupená starostou, obec Kostelec, zastoupená starostou, Zemědělské družstvo Vlčák Černošín, Blanka Borůvková, OSVČ, Planá, Ing. Jan Jílek, SHR, Hunčice, spolek BELULINO, Plzeňská dráha, zastoupená Ing. Markem Plochým, Jiří Bízek, aktivní občan z Bezručic.

Členové výběrová komise - komise se řadí mezi výběrový orgán MAS, má min. 6 členů, z nichž každá třetina zastupuje jeden ze sektorů. Výběrová komise hodnotí a vybírá projekty. Mezi členy výběrové komise MAS Český západ patří:⁸⁷ Miloslav Zeman ze Stříbra, Eva Bízková z Bezručic, Jarmila Bouzková z Hněvnic, Eva Fichtlová z Dolních Polžic, Mgr. Václav Peteřík ze Stříbra a Miroslava Válová z Olbramova

Členové kontrolní komise – tato komise je monitorovací, kontrolní, revizní a rozhodčí orgán skupiny. Komise má tři členy, kterými jsou:⁸⁸ obec Erpužice, zastoupená starostou Václavem Uhlířem, Monika Suchnová z Ostrova u Stříbra a Květoslav Válek z Holyně.

Z Mikroregionu Hracholusky má MAS Český západ pouze tři členy. Pana Ing. Jílka z Hunčic, spolek BELULINO a paní Bouzkovou z Hněvnic.

⁸⁶ *Výbor partnerství*. [online] Český západ – místní akční skupina [cit. 25.3..2017] Dostupné z <http://www.mascz.cz/vybor-partnerstvi.html> >

⁸⁷ *Výběrová komise*. [online] Český západ – místní akční skupina [cit. 25.3..2017] Dostupné z <http://www.mascz.cz/vyberova-komise.html>>

⁸⁸ *Kontrolní komise*. [online] Český západ – místní akční skupina [cit. 25.3..2017] Dostupné z <http://www.mascz.cz/kontrolni-komise.html>>

5.2. Mikroregion Hracholusky

Následující kapitola je zaměřena na Mikroregion Hracholusky. Bude vypracován rozvojový potenciál tohoto mikroregionu. Dále se zaměříme na spolupráci veřejných a soukromých partnerů MAS Český Západ. Na základě výpovědí zástupců členských obcí, významných podnikatelů a členů neziskových organizací v tomto mikroregionu budou interpretovány výsledky, proč služby, které nabízí MAS Český Západ, nejsou na tomto území využívány.

Mikroregion Hracholusky vznikl v roce 2003 jako svazek obcí, které si daly za úkol, především zlepšit kvalitu vody na přehradě Hracholusky. Bohužel tento záměr se nepodařilo naplnit, protože vodu v této oblasti neznečišťují tyto obce, ale především město Stříbro. V posledních letech se tento svazek obcí využívá spíše jako znásobení sil při prosazování záměrů rozvoje obcí. Mikroregion Hracholusky se stal členem MAS Český Západ v roce 2007. Členy se staly všechny obce Mikroregionu kromě obce Pňovany. V roce 2016 z MAS odstoupila obec Líšňany.

5.2.1. Rozvojové potenciály Mikroregionu Hracholusky

V současné době je členem MAS Český Západ v Mikroregionu Hracholusky sedm obcí – Hněvnice, Křelovice, Líšňany, Pernarec, Plešnice, Újezd nade Mží a Úlice. Líšňany nejsou aktivním členem. Z neziskového sektoru sem patří Spolek za obnovu obce Hněvnice, spolek ŽINAFa v Újezdu nade Mží a BELULINO občanské sdružení Líšňany (celkem v MAS Český Západ 31 členů). Dalšími členy, jsou členové podnikatelského sektoru – Ing. Jaromír Boháček (Farma Líšňany), Ing. Jan Jílek (Farma Hunčice), Jan Slepíčka (Zámecký statek Újezd nade Mží), Pavel Janča (Újezd nade Mží). Partnery v podnikatelském sektoru jsou většinou zemědělské podnikatelé, celkově má MAS Český Západ v podnikatelském sektoru 13 partnerů.

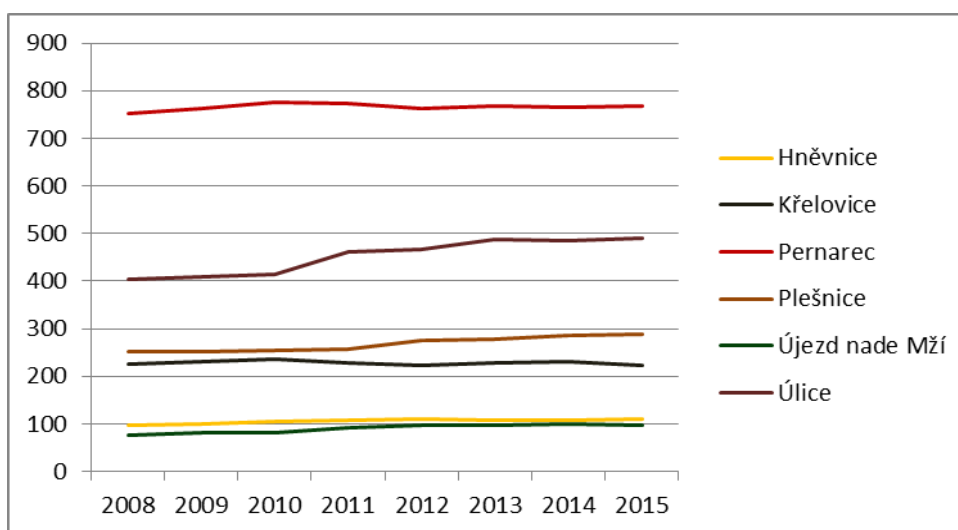
Krajským městem Mikroregionu Hracholusky je město Plzeň. Z Pernarce, Křelovic a Hněvnic trvá cesta do Plzně přibližně 30 minut, z Plešnic, Újezdu nade Mží a Úlic je to přibližně 25 minut. Mezi nejbližší města, která nabízejí alespoň 3000 pracovních příležitostí a zároveň jsou obcemi s pověřeným obecním úřadem, patří Plzeň, Město Touškov, Nýřany a Stříbro. Nejbližší do těchto měst to mají Hněvnice, Plešnice a Úlice. Naopak z Křelovic a Pernarce je časová náročnost nejvyšší. Mikroregion Hracholusky má

z hlediska vzdálenosti od velkých měst dobrou pozici, všechna významná měst jsou vzdálená max. 30 minut.

Sídelní rozdrobenost mají pouze obec Křelovice, Pernarec a Úlice. Křelovice se skládají ze čtyř částí, podíl obyvatel žijících v části Křelovice je 65%. Nejvíce rozdrobenou obcí je obec Pernarec s 6 částmi. Podíl obyvatel žijících v největší části obce je 75%. Obec Úlice se skládá z pěti částí, v největší části ulice žije přibližně 50% obyvatel. U těchto obcí žije převážná většina jejich obyvatel v největší části obce, což může snižovat rozvojový potenciál menších částí obce.

Na konci roku 2015 měly tyto obce celkem 1977 obyvatel. Obec s nejvíce obyvateli je obec Pernarec (768 obyvatel), naopak nejméně obyvatel má obec Újezd nade Mží (98 obyvatel). Jedná se o velmi malé obce. V následujícím grafu je znázorněn vývoj počtu obyvatel od roku 2008 do roku 2015.

Graf 9: Vývoj počtu obyvatel

Zdroj: *Veřejná databáze*. [online] Český statistický úřad. [cit. 17.2.2017] Dostupné z <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#0>, vlastní zpracování

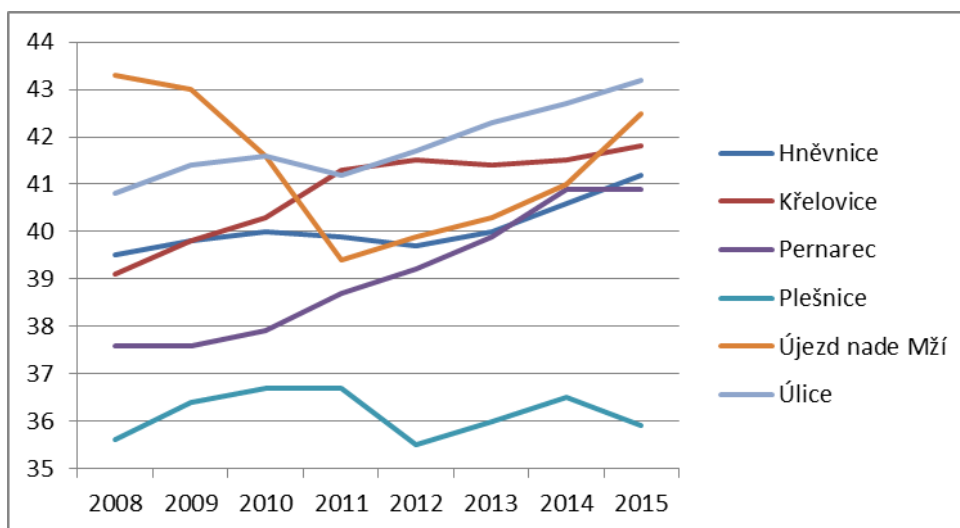
Obyvatelstvo na tomto území stagnuje. Pouze v obci Plešnice a Úlice roste, protože se jedná o obce, které jsou strategicky nejbližší ke krajskému městu Plzeň.

Vzdělanostní struktura obyvatel MAS Český Západ je velmi nízká. Třetina obyvatel má pouze základní vzdělání a pouze velmi malá část má vysokoškolské

vzdělání.⁸⁹ Spojení vysokorychlostního internetu je potřeba v těchto obcích posílit. Velké obce mají lepší internetovou dostupnost než malé obce.

Graf 10 ukazuje, jak populace na daném území výrazně stárne.

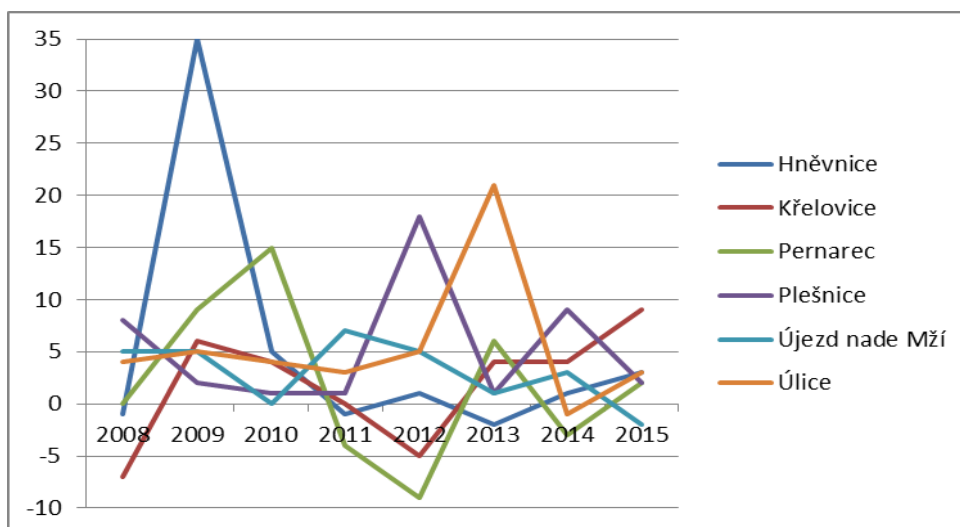
Graf 10: Průměrný věk v obcích

Zdroj: *Veřejná databáze*. [online] Český statistický úřad. [cit. 17.2.2017] Dostupné z <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#0>, vlastní zpracování

Na dalším grafu je znázorněn celkový přírůstek či úbytek obyvatel.

Graf 11: Celkový přírůstek obyvatel

Zdroj: *Veřejná databáze*. [online] Český statistický úřad. [cit. 17.2.2017] Dostupné z <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#0>, vlastní zpracování

⁸⁹ *Strategie CLLD MAS Český Západ*. [online] Místní akční skupina Český Západ. [cit. 16.3.2017] Dostupné z: <http://www.mas.cz/strategie-clld-podana-k-hodnoceni-na-mmr.html>, 131 stran

Celkový příbytek či úbytek obyvatel je velmi rozmanitý. Meziročně se jedná ve většině obcí pouze o jednu desítku obyvatel. Velký příbytek byl zaznamenán v roce 2009 v Hněvnicích. Od roku 2013 nedošlo k žádnému výraznému příbytku či úbytku v žádné obci.

Z těchto dvou grafů vyplývá, že obce přestávají být atraktivní pro nové obyvatele. Populace zde stárne a není zde skoro žádný přírůstek obyvatel. Bylo by dobré se zaměřit na to, jak v obcích udržet nebo do nich přilákat mladé lidi.

Obce nemají rozvinutý komunitní kapitál. Nejvíce spolků či sdružení má obec Pernarec (7), ostatní obce mají jeden nebo dva, v Plešnicích dokonce nepůsobí žádný spolek či sdružení. Z celkem 13 spolků, jsou partnery MAS Český Západ pouze 3.

Průměrná účast v komunálních volbách v roce 2014 byla 61,62%, což je vysoká účast oproti celorepublikovému či krajskému průměru. Zastupitelstva v těchto obcích jsou stabilní. Bohužel je velmi málo občanů, kteří mají zájem o činnost v zastupitelstvu. V Pernarci je průměrný počet kandidátů na jedno zastupitelské místo tři, v Křelovicích a Úlicích jsou to už jen dva kandidáti a v ostatních obcích je průměr dokonce 1,1. Zastupitelstva těchto obcí nejsou složena z vysokoškoláků, dva jsou v Pernarci a jeden v Úlicích.

Jelikož tyto obce patřily do oblasti Sudet, je zde skoro všechno obyvatelstvo vyměněno. Můžeme najít jen pár původních obyvatel. Toto může vést k menší soudržnosti obyvatel daných obcí.

Indikátory rozvinutosti jsou v těchto obcích velmi nízké. Většina obcí má veřejný vodovod, který ovšem není v majetku těchto obcí. Připojení na rozvod plynu má pouze obec Pernarec a Plešnice. Žádná z obcí nemá vybudovanou čističku odpadních vod. V Pernarci se čistička v současné době realizuje a v Úlicích je v projektové fázi.

Zřizovatelem mateřské školy a základní školy je pouze obec Pernarec. Velkou nevýhodou těchto obcí je absence kulturních zařízení. Kulturní zařízení nemají Pernarec, Plešnice, Úlice ani Újezd nade Mží.

5.2.2. Místní výrobek ze západu Čech

Regionální značení produktů může napomoci zviditelnit jednotlivé regiony a pomoci jim upozornit na produkty, které se zde vyrábějí.

Značka „Místní výrobek ze Západu Čech“ začala být udělována v roce 2010. Tato značka může být udělena místním řemeslníkům, zemědělcům, výrobcům a dalším lidem s kreativními nápady, kteří působí na území MAS Český Západ.

Obrázek 1: Logo značky Místní výrobek ze západu Čech

Zdroj: *Katalog místních výrobců*. [online] MAS Český Západ - Místní partnerství. [cit.16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.leader-ceskyzapad.cz/index992a.html?rubrika=139>>

„Vizuální podoba značky byla zpracována na základě návrhů dětí, které vzešly z výtvarné soutěže mezi žáky místních škol. Logo symbolizuje jablko jako symbol zemědělského produktu, ale také již tradičních Slavností jablek na Krasíkově, které jsou vždy doprovázeny řemeslným jarmarkem. Dále je v něm zobrazen domek symbolizující výrobu doma jako kontrast k výrobě v továrnách, zároveň domov ve významu „místní“. Okno v budově připomíná jednak knoflík, ale také zdobený koláč – obojí asociuje ruční práce. Čtyři tečky v něm mohou symbolizovat také čtyři regiony, které tvoří MAS Český Západ (Konstantinólázeňsko, Stříbrsko, Plánsko a Hracholusky.“⁹⁰

Podmínky udělení značky

Kritéria pro udělení značky jsou využití místních surovin, receptů či postupů, využití ruční, řemeslné či duševní práce místních lidí, výroba v místě. Pokud žadatel bude usilovat o udělení certifikátu, musí splňovat alespoň dvě kritéria. Zájemce předkládá žádost o udělení značky jejímu koordinátorovi. O přidělení certifikátu rozhoduje certifikační komise, která je jmenována výborem partnerství MAS Český Západ. Pokud se

⁹⁰ *Místní výrobky ze západu Čech*. [online] Místní akční skupina Český Západ. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.mascz.cz/znacka.html>>

rozhodne o udělení značky, uzavírá se podlicenční smlouva, žadatel musí zaplatit poplatek za užívání značky 500 Kč na 2 roky a následně je mu vystaven certifikát.⁹¹

Pokud má žadatel platný certifikát, je mu zajištěna prezentace produktu v on-line katalogu, prezentace v tištěné brožuře, zvýhodněný manipulační poplatek za využití mobilního vybavení MAS. Dále je v nabídce poskytnutí visaček a samolepek pro označení výrobků logem Místní výrobek ze Západu Čech. Nositel značky napomáhá ke zvyšování povědomí o této značce, regionu a také dalších výrobcích.⁹²

MAS Český Západ tuto značku udělil 25 výrobcům, z mikroregionu Hracholusky pouze třem výrobcům – paní Zdeňce Štěpánkové s výšivkami z Křelovic, paní Miroslavě Pešulové s dřevěnými hračkami z Pernarce a panu Janu Slepíčkovi za Ekologické zemědělství v Újezdě nade Mží. Aktivním uživatelem této značky je už pouze paní Pešulová.

Dotazovala jsem se uživatelů této značky, zda jim v jejich podnikání byla nápomocná. Paní Štěpánková měla na značku negativní názor. Dle jejích slov jí toto označení nic nepřineslo. Opačný názor měl pan Slepíčka z Újezdu nade Mží – *„Pan Florian se nám ozval a nabídl nám užívání této značky. Vše za nás vyřídil sám. Po obdržení certifikátu nám poslali visačky a mapky, které nám sloužili k propagaci. Dle mého názoru to dobře působilo na lidi a umožnilo nám to zpropagovat naši farmu“* V současné době nevyrobějí žádné produkty, pro které by mohly značku využít.

Paní Pešulová užívá značku Místní výrobek ze Západu Čech už od jejího začátku. Značku používá už jen velmi málo, protože má obchod mimo region. Dle jejího názoru značka nevyjadřuje pro zákazníky záruku kvality a nemá v regionu žádnou prestiž.

Při rozhovorech se zástupci místních samospráv všech obcí mikroregionu Hracholusky ani jeden z dotazovaných nevěděl, že na tomto území nějaké produkty využívají nebo využívaly tuto značku. Jmenovali jiné výrobky, které s daným regionem mají větší svázanost. Několik si myslelo, že značku užívá Pernarecký chléb, který je v regionu velmi známý a také tradiční. Na dotaz pana Miloně Zelenky, který je majitelem pekárny v Pernarci, zda někdy uvažoval o užívání této značky, bylo odpovězeno, že tento certifikát pro něj není vůbec významný.

⁹¹ *Místní výrobky ze západu Čech.* [online] Místní akční skupina Český Západ. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:<
<http://www.mascz.cz/znacka.html>>

⁹² Tamtéž

Místní výrobek ze západu Čech není v mikroregionu vůbec známý. Na jedné straně to může být z toho důvodu, že se zde nenachází žádný obchod nebo prodejní místo, kde by se tyto výrobky prodávaly nebo z důvodu, že produkty, které značku užívají, nejsou s mikroregionem nijak svázané, a proto o nich místní obyvatelé nevědí. Pro výrobce, kteří vyrábějí produkty, které jsou v regionu tradiční a známé, tato značka nepřináší žádné výhody.

5.2.3 Rozhovor s manažerem MAS Český Západ Janem Florianem

Pan Florian je manažerem MAS Český Západ již několik let a pracuje pro ni velice aktivně. Proto byl pro rozhovor vybrán on, protože má s prací v MAS velké zkušenosti.

1. Na jakých nástrojích (faktorech) závisí dle Vašeho názoru úspěšnost MAS?

Dle pana Floriana MAS není pouze nástroj pro získání dotací z fondů, ale má i jiný přínos. Příkladem může být třeba udělení značky Místní výrobek, která může drobného řemeslníka zviditelnit na trhu. Dále si myslí, že z pohledu partnerů je MAS potřebná, protože jim může zajistit finanční prostředky (především v neziskové a podnikatelské sféře).

2. Spolupracují obyvatelé MAS na projektech realizovaných z přístupu LEADER?

MAS Český Západ se snaží, aby její obyvatelé spolupracovali co nejvíce. Jedním z hlavních kritérií pro přijetí projektu v období 2007- 2013 bylo, aby se do plánování i realizace zapojili všichni obyvatelé. Pokud žadatel neprokázal, že na přípravě projektu se nepodílela veřejnost, projekt mu byl zamítnut. Toto bylo založeno na veliké důvěře MAS, zda v projektech nejsou informace o zapojení veřejnosti zkrácené.

3. Jaké projekty jsou podle Vás nejúspěšnější?

Na tuto otázku odpověděl pan Florian: *“Z našeho pohledu je nejúspěšnější ten projekt, který je po jeho realizaci hojně využíváný“*. Obecně mají nejvyšší šanci na úspěch projekty v podnikatelském sektoru, protože je zde málo zájemců. Je to dáno tím, že drobní podnikatelé se nechtějí zabývat nadměrnou byrokracií při žádostech o projekty. U obcí a neziskových organizací je už úspěšnost nižší, zde je přibližně třetina žádostí neúspěšná.

4. *Domníváte se, že obyvatelé MAS důvěřují MAS?*

Pan Florian si myslí, že ano. Mnoho partnerů, ale i obyvatel z jiných území, se na MAS obrací s žádostí o konzultace, názory či radu. Obyvatelé mají důvěru v tom, že jim umí správně poradit.

5. *Jaký důvod shledáváte v tom, že v Mikroregionu Hracholusky, není iniciativa obyvatel tak velká jako v ostatních mikroregionech?*

V ostatních regionech je větší osvětový spolek. Obyvatelé Konstantinolázeňska a Stříbrska se snaží více vylepšit jejich území. Mikroregion Hracholusky je celkového pohledu výrazně méně aktivní. Může to být dáno tím, že je více rozdrobený a obce v něm nemají k sobě tak blízko. Příkladem může být to, že v ostatních regionech se starostové obce scházejí jednou za měsíc a diskutují o tom, co by bylo potřeba vylepšit. Starostové v Mikroregionu Hracholusky se scházejí dvakrát za rok.

6. *Jak hodnotíte úspěšnost strategie za období 2007 -2013? Zapojoval se do tohoto období Mikroregion Hracholusky více než v současném období?*

Podle slov pana Floriana se v tomto období Hracholusky zapojovaly velmi málo. Obyvatelé na tomto území mají velmi nízké povědomí o MAS. Český Západ se snaží podporu zvýšit, upozorňují obyvatele na konané akce, semináře, partnerům poskytují veškerou podporu. Bohužel se jejich aktivita nelepší.

7. *Myslíte si, že Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro roky 2014 -2020 je nastavena i pro obce, které jsou v Mikroregionu Hracholusky?*

Pan Florian souhlasí s tím, že nová strategie se nepotkává se skutečnými potřebami. Toto bohužel není chybou MAS, ale nastavením Ministerstva zemědělství. MAS se snažila vypracovat strategii na podporách od Ministerstva zemědělství co nejlépe.

8. *Myslíte si, že značka Místní výrobek má pro její uživatele přínos, prestiž?*

Pan Florian je přesvědčen o tom, že značka Místní výrobek ze Západu Čech otvírá mnoha drobným podnikatelům vstup na trhy. V době vzniku značky se MAS snažila veškerým řemeslníkům a výrobcům tuto značku nabídnout a vytvořit jakýsi spolek

místních výrobců. Někteří výrobci jsou se značkou velmi spokojeni a využívají ji nadále velmi aktivně, někteří značku využili jen ke své propagaci, a když už byli natolik známí, tak ji přestali užívat a v poslední řadě část výrobců si myslí, že jim značka nic nepřinesla a odstoupili od ní hned v počátku.

5.2.4. Rozhovory se starosty obcí mikroregionu Hracholusky

V týdnu od 13. – 17. února byly provedeny polostandardizované rozhovory se starosty obcí, které jsou partnery MAS Český Západ a patří do Mikroregionu Hracholusky. Každý dotazovaný dostal postupně pět otázek, které se zaměřovaly na rozvoj jejich obce a především na spolupráci s MAS Český Západ.

Výsledky rozhovorů jsou zdokumentovány v této kapitole.

1. Spolupracujete aktivně s MAS Český Západ?

U odpovědi na tuto otázku se všichni starostové shodli na tom, že s MAS Český Západ v současné době nespolupracují na žádných projektech. Ovšem důvody, které je k tomu vedou, se mírně rozcházejí.

Starostové obcí Křelovice, Pernarec, Plešnice a Újezd nade Mží uvedli, že s MAS Český Západ aktivně spolupracovali v minulých letech a vždy byli s jejich prací velmi spokojeni. V rámci období 2014 – 2020 měli s manažerem z MAS schůzky ohledně možností čerpání dotací, bohužel v současném programu neobjevili pro jejich obce žádné projektové možnosti.

Opačného názoru byli starostové obce Hněvnice a Úlice. Starosta Hněvnic odpověděl, že s MAS již aktivně nespolupracují z toho důvodu, že jim byla třikrát zamítnuta žádost o projekt. Dle slov starosty Úlic: „Mikroregion funguje, MAS nefunguje.“

2. Zúčastníte se schůzek/ akcí, které MAS Český Západ pořádá?

Zde se většina dotazovaných shodla na tom, že za dané situace, když není možnost získat příspěvek na žádný projekt, jsou pro ně schůzky MAS bezvýznamné. Starosta obce Pernarec uvedl, že se zúčastnil schůze při schvalování nového Strategického plánu na období 2014 – 2020. Jelikož v tomto plánu nevidí nic přínosného pro obec, od té doby na

žádném jiném setkání nebyl. Jediný, kdo se setkání zúčastňuje, pokud má volný čas, je starostka obce Újezd nade Mží.

3. Jaké vidíte problémy v zapojování se do projektů MAS Český Západ?

Na tuhle otázku odpověděl starosta Hněvnic: „Projekt je spjatý s obrovskou administrativní prací, neustále se někam musí jezdit a na to nemáme nikdo čas“. Pan starosta je neuvolněný a paní účetní pro obec mají pouze na částečný úvazek. Stejného názoru byly i starostové z Křelovic a Plešnic. V Plešnicích se dokonce v zastupitelstvu dohodli, že pokud nepůjde o projekt, který nebude mít hodnotu v řádu statisíců, nebudou o něj díky nadměrné byrokracii žádat.

Opačného názoru jsou starostové obcí Pernarec, Úlic a Újezda nade Mží, které by se do projektů rády zapojily, ale problém shledávají ve špatném plánu pro rok 2014 – 2020. Pan starosta z Pernarce k tomuto uvedl: „Obec má špatnou infrastrukturu, je potřeba zde vybudovat kanalizaci, vodovod, opravit náves a především hlavní komunikace. Z plánu, který strategie obsahuje, není pro obec nic zajímavého. Je to spíše nadstavba, hodí se pro vyspělé obce, kterou my ještě bohužel nejsme“. Podle starostky Újezdu nade Mží MAS funguje velmi dobře, akorát současné programové možnosti nejsou zajímavé.

Další problém, který byl mezi odpověďmi častý, je problém v nedostatku informací. Dle názorů starostů, většina obyvatel mikroregionu neví, že zde MAS Český Západ funguje. MAS má jen velmi málo členů, kteří by zastupovali daný mikroregion. Tuhle skutečnost přiřazují k tomu, proč je na tomto území aktivita MAS tak nízká.

4. Má Vaše obec potenciály rozvoje a jaké?

Všichni starostové se shodli na tom, že v daném mikroregionu je největším problémem infrastruktura. Místní komunikace jsou zde v příšerném stavu. Žádná z obcí nemá vybudovanou kanalizaci a většina nemá ani vlastní vodovod. Ovšem jejich názory v možnostech rozvoje se liší.

Starostové obcí, které se nacházejí v těsné blízkosti Hracholuské přehrady, vidí potenciál rozvoje v cestovním ruchu. Na jejich území se nachází několik cyklostezek, obec Plešnice se může chlubit dominantou Hracholuské přehrady hradem Buben. Obec Újezd nade Mží zase může lákat návštěvníky na agroturistiku. Velkým potenciálem je také jejich vzdálenost od Plzně. Obce Plešnice, Úlice a Újezd nade Mží jsou z tohoto pohledu

atraktivním místem pro bydlení. Tento názor sdílí i starosta Hněvnic, akorát Hněvnice se nachází nedaleko Stříbra. Navíc obec Hněvnice má jako jediná z těchto obcí spolek na obnovu kulturních památek Spolek za obnovu obce Hněvnice.

Úplně jiný potenciál rozvoje má dle starosty obec Pernarec. Jeho cílem je v obci vybudovat a opravit její infrastrukturu a snažit se obec rozšiřovat. V Pernarci se nachází mateřská škola, základní škola, základní zdravotnické služby, restaurace, tři obchody a pošta. Lidé v této obci mohou žít bezstarostným životem.

Opačného názoru je starostka Křelovic. Obec má dle jejích slov velmi malý potenciál rozvoje. Obec se skládá ze čtyř částí, přičemž tři části jsou využívány jako víkendová rekreační oblast. Obec nedisponuje žádnými významnými kulturními památkami, její území se nenachází na atraktivním místě a není zde ani žádná nabídka veřejných služeb.

5. Myslíte si, že ve Vaší obci jsou kvalitní vztahy mezi lidmi? Co je dle Vašeho názoru narušuje?

Paní starostka je přesvědčená o tom, že mezi lidmi v obci Křelovice panují dobré vztahy. Obyvatelé se pravidelně zúčastňují veřejných akcí, mnoho lidí chodí na schůze zastupitelstva. Stejného názoru je i starostka Újezdu nade Mží.

Odlišný názor sdílejí ostatní starostové. Podle nich vztahy mezi obyvateli v obcích nejsou kvalitní. Faktory, které vztahy mohou narušovat, se v určitých obcích liší.

Jelikož území mikroregionu bylo součástí Sudet, byla obec Hněvnice po roce 1945 zcela vysídlena, zůstali v ní čtyři původní obyvatelé. Před válkou měla obec 360 obyvatel, dnes je to přibližně 100. Dle pana starosty nemají lidé k vesnici žádný vztah, nemají žádný zájem sdružovat se. Stejný problém sdílí také starosta Plešnic.

Starosta z Pernarce je toho názoru, že velký problém je v tom, že obec nevlastní žádný kulturní sál. Tento problém se vyskytuje také v obci Plešnice a v Úlicích.

Starostové obcí, které se nacházejí nedaleko Plzně, označili jako další problém to, že obce jsou vyhledávány jako lukrativní místa pro bydlení. Často jsou právě nově přistěhovalí občané těmi, co narušují již zaběhlé vztahy a zvyky ve vesnici.

Zajímavé názory na tuto otázku měli starosta z Pernarce a Úlic. Dle jejich slov zde lidé žijí v zaběhlých stereotypech a nemají zájem o zlepšení obce. Občané se nezúčastňují schůzí zastupitelstva ani veřejných akcí. Každý se stará pouze o svůj majetek a dění v obci

je nezajímá. Podle nich problémem je, že se změnil smysl života. Lidé jsou více závistiví, neradi se schází s ostatními (hospody jsou prázdné), všichni si pracují jen na svém.

6. Víte, jaký produkt v mikroregionu Hracholusky, užívá značku Místní výrobek ze Západu Čech?

Na tuto otázku bohužel nikdo ze starostů nedokázal odpovědět.

Další obec, kde byl proveden rozhovor se starostou, byla obec Líšňany. Líšňany jsou specifickou obcí v rámci tohoto území, protože patří do Mikroregionu Hracholusky, ale nejsou aktivním členem MAS Český Západ. Obec v roce 2016 přestala platit členské příspěvky. Do té doby Líšňany s MAS spolupracovaly a podávaly žádosti. Líšňany ze spolku vystoupily, kvůli neshodám s MAS Český Západ. Paní starostka obce byla přesvědčená o tom, že s MAS Český Západ je špatné jednání a přesvědčila zastupitele o tom, že pro obec není MAS významná. K tomuto vystoupení došlo po uzávěrce Ministerstva zemědělství, ve které každá obec podepisuje souhlas, do jaké MAS chce patřit. Obce nemohou být členy dvou a více MAS najednou. Tudíž už obec Líšňany není členem MAS Český Západ, ale ani nemůže vstoupit do jiné MAS.

Nyní obec neplatí členské příspěvky, nicméně všechny subjekty na jejím území, včetně obecního úřadu mohou čerpat dotace, které MAS spravuje. Obec ovšem o čerpání nejeví žádný zájem.

Problém v této obci je to, že úroveň zastupitelů je nízká a často se rozhodují na základě rodinných vztahů a jiných vazeb, nikoliv podle znalostí, které by ve své funkci měli mít. Někteří se bojí veřejně prezentovat svůj názor, raději mlčí a podvolí se většině.

Na základě rozhovorů se starosty obcí z Mikroregionu Hracholusky, které jsou partnery MAS Český Západ, lze identifikovat několik problémů, které mohou narušovat fungování a využívání MAS Český Západ.

Dle názorů starostů obce na tomto území mají vysoký potenciál rozvoje, především v oblasti cestovního ruchu, protože se nacházejí v blízkosti Hracholuské přehrady a je zde mnoho zajímavých kulturních památek. Ovšem aby se mohly rozvíjet, je důležité zapracovat na místní infrastruktuře. V celém mikroregionu je infrastruktura ve velmi špatném stavu, proto je pro obce investiční prioritou.

Největším důvodem, proč se obce v daném období do spolupráce nezapojují, je to, že dané programové období, nenabízí pro obce v tomto mikroregionu žádné dotační tituly, které by mohly využít. Další důvod je ten, že žádost o podporu nějakého projektu je byrokraticky velice náročná a obce nemají kapacity na jejich zpracování, což bylo také důvodem neúspěchu několika projektů v minulých letech a vybrané obce díky tomu již nechtějí o žádné projekty žádat.

Velký problém v neúspěchu MAS shledávají starostové v přístupu místních lidí. Dle jejich názorů, zde lidé nemají zájem o veřejný život a vztahy mezi nimi jsou špatné. Občané nenavštěvují schůze místního zastupitelstva, nezajímají se o dění v obci, nejsou členy místních spolků. Toto může mít za důvod také to, že lidé jsou málo informovaní a tudíž neznají MAS Český Západ.

5.2.5. Rozhovory s vybranými zástupci podnikatelského sektoru

Další oblastí, na kterou se práce zaměřuje, byla podnikatelská oblast. Bylo provedeno několik rozhovorů s významnými podnikateli na území Hracholusek.

Miloň Zelenka – Pekařství Pernarec

Na otázku, zda pekárna využívá služby MAS Český Západ, pan Zelenka odpověděl, že ne. Dotace a podpůrné programy si firma shání sama. Podnik nemá zájem být ničím partnerem.

Jaroslav Boháček – Farma Líšťany

Pan Boháček je partnerem MAS Český Západ, ale jeho zemědělský podnik je na tolik vyspělý, že nemá v současné době zapotřebí od MAS o něco žádat. Svoji výrobu o nějaký cílový řemeslný nebo potravinářský výrobek rozšiřovat nechce, protože je málo lidí, kteří chtějí pracovat v zemědělství a již nyní mu chybí pracovní síly.

Jan Slepíčka – Ekologické zemědělství v Újezdě nade Mží

Pan Slepíčka v současné době služby MAS Český Západ také nevyužívá. MAS mu pomohla skrze značku Místní výrobek ze západu Čech zmedializovat jeho farmu.

Ing. Jan Jílek – Farma Hunčice

Pan Ing. Jílek s MAS Český Západ spolupracuje. V roce 2012 od nich získal podporu na vybudování jízdárny. Práce s MAS se mu velmi líbí, a proto se také stal členem jejího výboru. Myslí si, že MAS Český Západ pracuje velmi dobře.

Na tomto území Mikroregionu Hracholusky se nenachází velké množství podnikatelských subjektů, které by mohly s MAS spolupracovat. Nenachází se zde kromě farmy pana Boháčka a pana Jílka, žádná jiná perspektivní zemědělská společnost. Vyskytuje se zde také minimální počet řemeslných společností, které by se prezentovaly nějakým finálním produktem. Pokud se zde taková společnost najde, tak nemá o spolupráci s MAS zájem.

5.2.6. Rozhovory s vybranými zástupci neziskového sektoru

V rámci tohoto sektoru byl rozhovor veden s členem Spolku za obnovu obce Hněvnice a s členem spolku BELULINO občanské sdružení z Líšťan.

Člen spolku BELULINO uvedl, že s MAS Český Západ pracují pravidelně a jsou s jejich prací velmi spokojeni. Bohužel v současné době není možnost z daného akčního plánu čerpat dotace na opravu kulturních památek.

Opačný názor měl člen Spolku za obnovu hnutí Hněvnice. Spolek je partnerem MAS Český Západ, ale dlouhou dobu spolu již nespolupracují. Došlo k tomu díky odmítnutí několika projektů. Spolek se snaží získat peníze na opravu kulturních památek z jiných zdrojů.

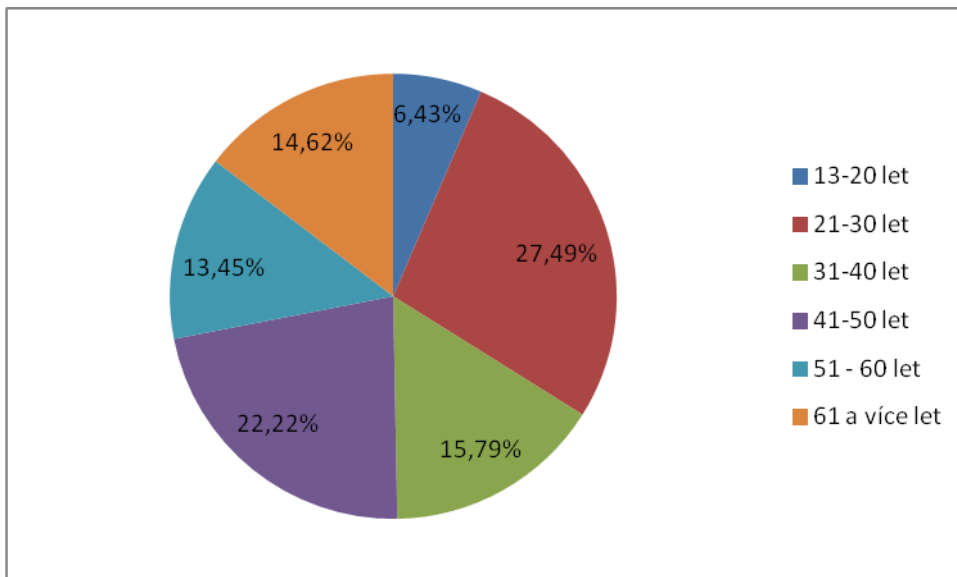
5.2.7. Dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření probíhalo v březnu 2017 v obcích Hněvnice, Křelovice, Pernarec, Plešnice, Úlice a Újezd nade Mží. Dotazník byl zpracován pomocí portálu vyplnto.cz. Část respondentů odpovídala přes tento portál a část respondentů odevzdávala vyplněné dotazníky v tištěné podobě. Celkem v šetření bylo získáno 171 vyplněných dotazníků. Pomocí dotazníku můžeme vyhodnotit, zda občané obcí v Mikroregionu Hracholusky mají zájem o dění v jejich obci a zda vědí o fungování MAS Český Západ na tomto území.

Šetření se zúčastnilo 54,97 % žen a 45,03 % mužů ve všech věkových skupinách. Rozdělení účastníku podle věkových skupin je vyobrazeno v grafu 12. Šetření se

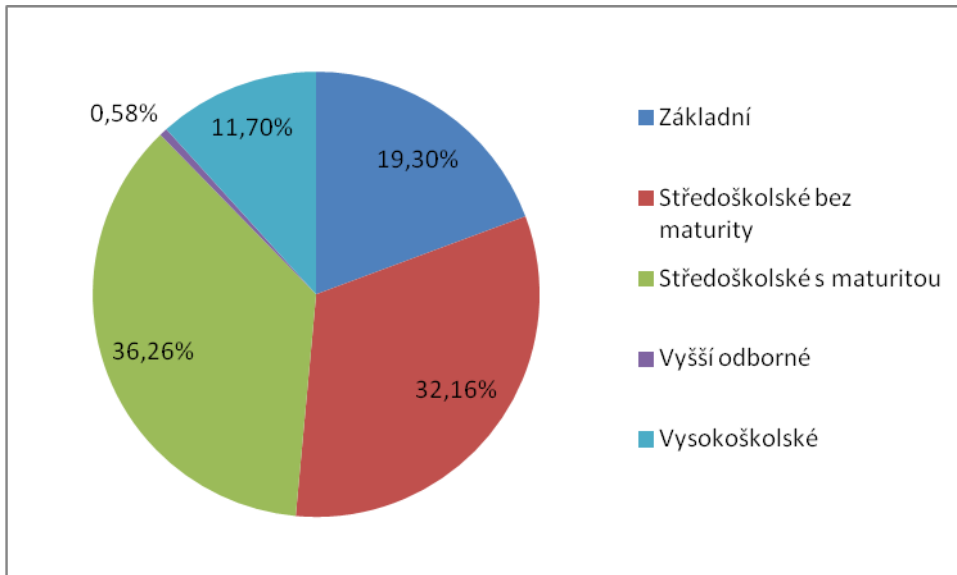
zúčastnilo nejvíce lidí ve věku 21 – 30 let, naopak nejméně ve věku 13 – 20 let. Další graf ukazuje nejvyšší dosažené vzdělání zúčastněných lidí.

Graf 12: Rozdělení respondentů podle věku

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2017

Graf 13: Rozdělení respondentů podle vzdělání

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2017

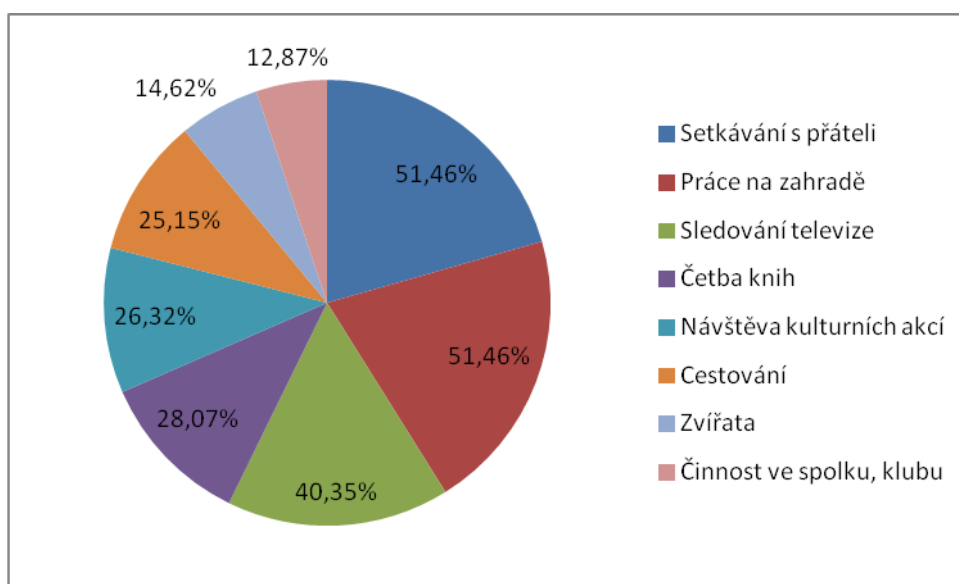
Z grafu 13 je patrné, že účastníky byli lidé většinou se středoškolským vzděláním s maturitou nebo bez maturity. Lidí s vyšším odborným vzděláním a vysokoškolským bylo velmi málo. Tato skutečnost může odkazovat na to, že v malých obcích jsou lidé méně vzdělání.

Další otázky dotazníku byly zaměřené na to, jak moc se lidé v tomto mikroregionu zapojují do činností obce. Více než polovina (59 %) zúčastněných v obci žije celý život, ostatní respondenti se do obce přistěhovali. Na otázku zda jsou členy nějakého spolku či klubu v obci odpovědělo 75,44 %, že nejsou členy žádného spolku. Naprostá většina (81,87 %) dotazovaných se nezúčastňuje schůzí zastupitelstva v jejich obci. Naopak 61,4% se zúčastňuje v obci veřejných akcí. Na závěr této části dotazníku byla účastníkům položena otázka, zda jsou spokojeni se životem v jejich obci. Na otázku bylo s 77,77 % odpovězeno, že ano nebo spíše ano.

Poslední část dotazníku byla zaměřena na povědomí o fungování MAS Český Západ v regionu. Na otázku, zda dotazující někdy slyšeli o MAS Český Západ, 80,12 % odpovědělo, že ne. Zbývajících 19,88 % o MAS slyšelo a z nichž 35,29 % se zúčastnilo některého z projektů, z nichž 75 % bylo s jejich činností spokojeno. Pouze 11,11 % zúčastněných má povědomí o značce Místní produkt. Mezi uvedenými produkty se několikrát objevila paní Pešulová s dřevěnými hračkami a pan Slepíčka s křepelčími vajíčky, dále se zde objevila správná odpověď mýdlo z Dvora Krasíkov či Úterská keramika. Bohužel se zde objevovaly také chybné odpovědi jako Pernarecké klobásy či Pernarecký chléb.

Jako doplňující otázka byla respondentům položena otázka, jakým způsobem většinou tráví volný čas. U této otázky měli účastníci na výběr z několika možností. Výsledky jsou zobrazeny v grafu 14.

Graf 14: Trávení volného času respondentů

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2017

Tento graf ukazuje, že lidé na tomto území se nejvíce věnují domácím činnostem. Pouze 26,32 % navštěvuje kulturní akce a 12,87 % tráví svůj volný čas činností v nějakém spolku nebo klubu.

Z dotazníkového šetření je patrné, to, na co se narazilo již v rozhovorech s partnery MAS Český Západ. Obyvatelé v tomto regionu nemají velký zájem na dění v obcích, kde žijí. Dle šetření téměř nikdo není členem místních spolků. Z toho může také vyplývat to, že v obcích se vyskytuje velmi málo spolků, a především se jedná o sportovní kluby a hasičské sbory. Ještě větší nezájem v tomto mikroregionu je o veřejné schůze zastupitelstva. Toto může být také důvodem, že většina dotazovaných neví, že na tomto území funguje nějaká MAS, díky které si mohou místo jejich života vylepšit.

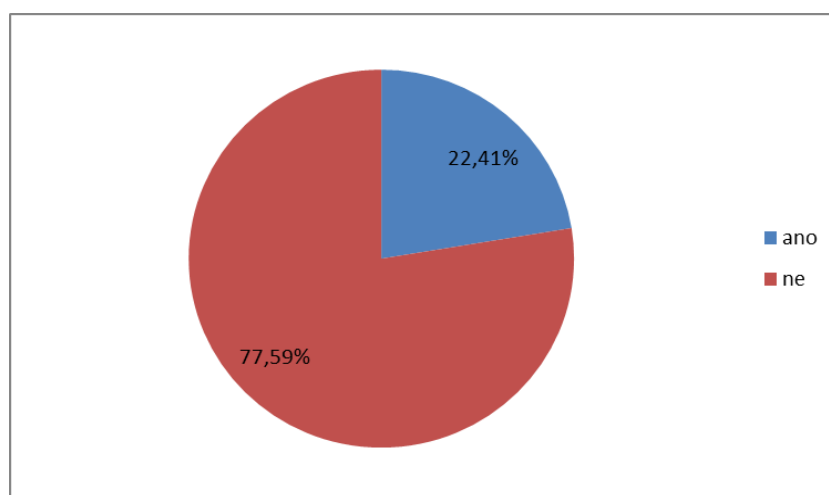
Naproti tomu je zajímavé, že navzdory tomu, že se obyvatelé nezapojují do spolupráce v obci, většina obyvatel je zde se životem spokojená a více jak polovina se zúčastňuje veřejných akcí.

Pozitivním výsledkem je to, že tři čtvrtiny respondentů, které se zúčastnily nějakého projektu, byly se spoluprací MAS spokojeny.

Naopak vědomí o místních výrobcích můžeme označit jako negativní výsledek. Téměř nikdo neví, že se na daném území tato značka vyskytuje.

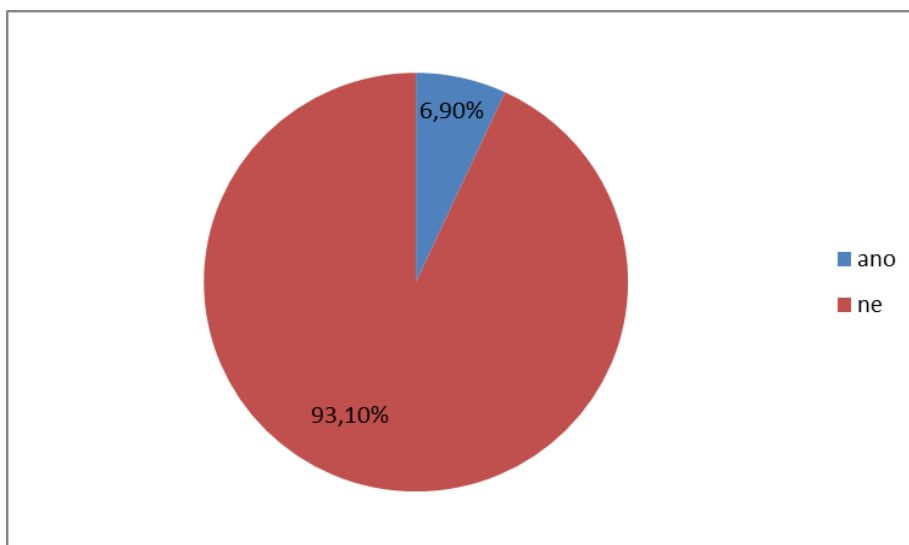
Dále je vhodné zaměřit se v šetření blíže na respondenty ve věku 13 – 30 let. Díky tomu můžeme získat obraz zájmu mladých lidí o dění v jejich obci. V rámci této skupiny bylo odevzdáno 58 dotazníků. V následujících grafech jsou zobrazeny v procentech jejich odpovědi.

Graf 15: Jste členem nějakého klubu/ spolku ve Vaší obci?

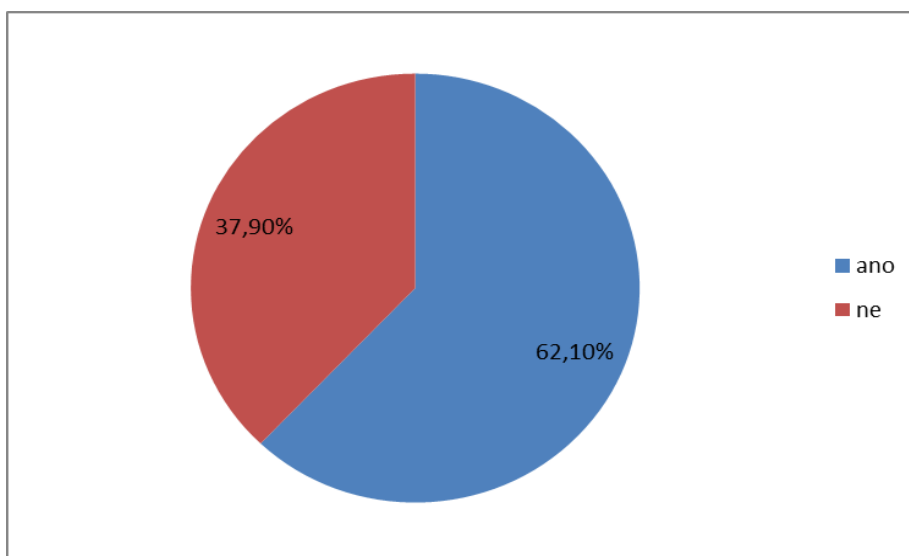
Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2017

Graf 16: Zúčastníte se schůzí zastupitelstva?

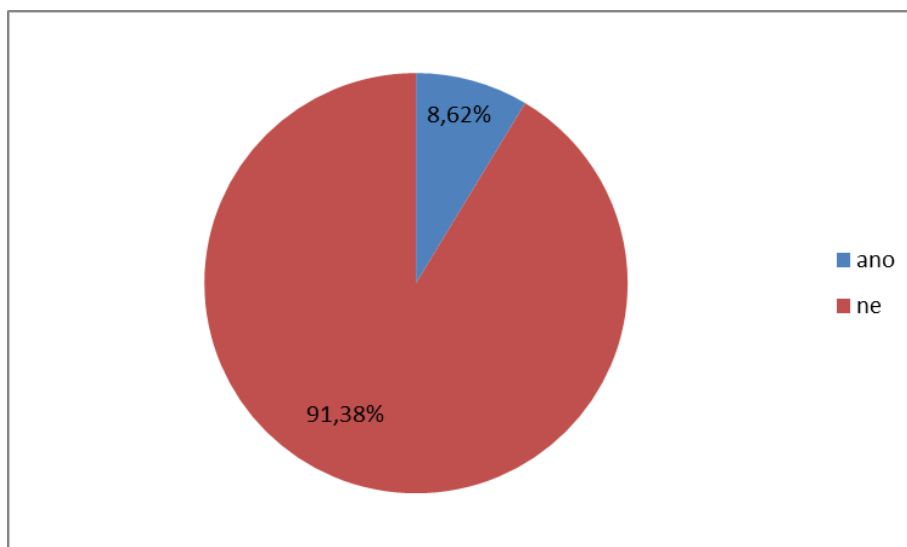
Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2017

Graf 17: Zúčastňujete se veřejných akcí v obci?

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2017

Graf 18: Slyšeli jste někdy o MAS Český Západ?

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování, 2017

Tato analýza zaměřená na mladé lidi poukazuje na to, že v této věkové skupině není o dění v obci vůbec žádný zájem. Naprostá většina se nezúčastňuje schůzí zastupitelstva. Více jak tři čtvrtě respondentů není členem žádného místního spolku. Jediná oblast, kde je alespoň více jak polovina aktivní, je navštěvování veřejných akcí. Téměř nikdo nikdy neslyšel o MAS Český Západ.

6. Shrnutí

Obce v Mikroregionu Hracholusky mají iniciativy se rozvíjet. Bohužel lokální rozvoj na tomto území výrazně zpomaluje kvalita infrastruktury. Obrovským problémem je zde kvalita místních komunikací, které jsou v celém mikroregionu v kritickém stavu

Strukturní a rozvojové podmínky rozvoj obcí podporují. Obce jsou v blízkosti regionálních center, jsou velmi dobře dostupné. Není zde vysoká územní rozdrobenost jednotlivých obcí. Oblasti, které naopak lokální rozvoj v mikroregionu brzdí, jsou vnitřní kapacity komunity a rozvinutost obcí. Obyvatelé v obcích stárnou a nepřicházejí žádní noví mladí lidé. V obcích není zájem být součástí místních spolků ani obecních zastupitelstev. Další brzdícím aspektem je nedostatek základních služeb v obcích.

Na základě rozhovorů s manažerem MAS Český Západ, se zástupci veřejného, podnikového a neziskového sektoru a na základě dotazníkové šetření můžeme vyhodnotit překážky bránící podílení se na aktivitách MAS Český Západ.

Jako velký problém se ukázal strategický plán pro roky 2014 – 2020 a především jeho akční program. Tento plán není úplně cílený pro obce, které se nachází v Mikroregionu Hracholusky. Sice je zde mnoho zemědělským podniků, ale žádný z nich nevyrábí žádný konečný nebo potravinářský produkt. Stejně tak je tomu u řemeslných výrobců. Dokud na tomto území nebude kvalitní infrastruktura, především opravené komunikace, nemá cenu nějak výrazně podporovat cestovní ruch. V obcích je potřeba vybudovat čističky odpadních vod a vodovody, které jsou pro obce velmi finančně náročné a nezbývají již finance pro menší projekty. Obce na tomto území nemusí zajímat ani Integrovaný regionální operační program a Operační program zaměstnanost. Obce jsou tak malé, že komunitní centra by se zde neuživila a v tomto mikroregionu je téměř nulová nezaměstnanost. Díky tomu se cesty partnerů a MAS mírně rozcházejí. Tento problém není způsoben chybou MAS, ale rozhodnutím Ministerstva zemědělství.

Další výraznou překážkou pro aktivnější zapojování je předkládání žádostí. Žádost a představení projektů je pro mnohé obce a podnikatele příliš administrativně náročné. Mnoho z žadatelů nemělo projekt zpracovaný kvalitně a na základě toho jim byl zamítnut. Díky tomu jich několik ztratilo motivaci podávat další žádosti.

Důvodem neaktivity je i to, že Mikroregion Hracholusky, vstoupil do MAS až později. Místní obyvatelé se spoluprací s MAS nemají takové zkušenosti, a proto její služby nevyužívají. Dalším faktorem je to, že je zde územní nesourodost. Obce jsou v mikroregionu rozdrobené a nespolupracují spolu na tolik jako obce v ostatních mikroregionech. Z dotazníkového šetření pro obyvatele Hracholusek je patrné, že většina obyvatel neví, že na území nějaká místní akční skupina funguje a proč funguje. Z jedné strany je to dáno tím, že obyvatelstvo na tomto území nemá regionální vědomí. Nemají žádný vztah k vlastní obci a už vůbec ne k regionu. Není zde žádná větší iniciativa a snaha něco vylepšit. Na území Hracholusek se nachází mnoho kulturních památek v zdevastovaném stavu a existují tady pouze dva spolky na jejich obnovu, což je velmi málo. Starostové obcí si jsou tohoto velmi vědomí. Nejspíš je to dáno tím, že tato oblast byla součástí Sudet, kde veškeré obyvatelstvo bylo nastěhováno a nahrazeno novým. Nové generace nemají k tomuto území takový vztah jako původní obyvatelstvo. Na druhou stranu se z tohoto území vytrácí soudržnost obyvatel. To může být dáno vývojem stylu života. Lidé zde nemají potřebu se scházet a podporovat vzájemně vlastní obec. Z dotazníkového šetření vyplývá, že výrazná většina mladých lidí ve věku 13-30 nejeví vůbec žádný zájem o podílení se na veřejném životě v obcích.

Jako překážka malých obcí, které jsou v Mikroregionu Hracholusky, se také objevilo složení jejich zastupitelstev. Členové zastupitelstva jsou většinou osoby, mezi kterými existují rodinné a přátelské vazby, což pak může vézt k tomu, že rozhodnutí se staví pouze na názoru jednoho z členů, ke kterému se všichni přiřadí. Svá rozhodnutí nerealizují na základě svých vlastních znalostí. Toto může vézt také k tomu, že zastupitelstva se rozdělují na několik skupin, mezi kterými následně dochází k mocenským sporům.

Několik partnerů MAS shledává výrazný problém v tom, že z území Hracholusek jsou v řadách MAS pouze tři členové. Proto zde není iniciativa MAS tak vysoká jako v ostatních mikroregionech. Je samozřejmé, že členové MAS budou více znát a mít lepší nápady na zlepšení v regionu, z kterého pocházejí. Tato chyba není na straně MAS, ale je to dáno opět nezájmem místních obyvatel o podílení se na rozvoji jejich obce.

7. Závěr

Cílem této práce bylo zjištění, co brání tomu, aby se Mikroregion Hracholusky zapojoval více do aktivit spojených s MAS Český Západ a tyto výsledky konfrontovat se zjištěními v teoretické části práce. Šetření bylo prováděno metodou rozhovorů se zástupci místních samospráv, zástupci podnikatelského a neziskového sektoru, rozhovorem s manažerem MAS a pomocí dotazníkového šetření v obcích daného mikroregionu. To, že se mikroregion Hracholusky zúčastňuje projektů jen velmi málo, má několik důvodů. Mnoho těchto problémů se vyskytuje i v místních akčních skupinách jiných evropských států.

Mikroregion Hracholusky by měl vysoký potenciál rozvoje, zejména v oblasti ekologického potenciálu, zemědělského potenciálu a potenciálu cestovního ruchu. Bohužel rozvoj zde brzdí potenciály infrastrukturního charakteru. Tento problém se vyskytl také v Srbsku. Kvalita infrastruktury brzdí hospodářskou diverzifikaci a sociokulturní rozvoj, které poskytují obyvatelům lepší životní úroveň.

V této oblasti je také výrazný problém s komodifikací venkova a identitou regionu. Identita regionu je zde velmi nízká. Jelikož území patřilo do oblasti Sudet a po válce bylo zcela vysídleno a nově obydleno, nezachovalo se zde mnoho kulturního dědictví, venkovských tradic, významů či obrazů venkovského života. Snahou o komodifikaci venkova a posílení identity regionu je udělování místním výrobcům a řemeslníkům značku Místní výrobek. Zde ale narážíme na problém, který ve svém článku naznačili Delín a Pospěch. Udělování regionální značky narušuje přirozenou identitu. Místní značka byla na tomto území udělena výrobcům, které se o přirozenou identitu nemohou opřít. Občané v Mikroregionu Hracholusky nemají povědomí o výskytu nějaké Místní značky.

Ačkoliv strategie MAS je plánována zdola nahoru na základě setkávání a jednání zástupců veřejných, hospodářských i sociálních skupin, může se zde naskytnout otázka, zda tento princip není porušován Ministerstvem zemědělství, které má přímo nastavené rozvojové oblasti. Strategie se plánuje zdola nahoru, ale již v rámci zadaných základních oblastí, kterých se plány mají týkat.

Podobné nedostatky, které se objevily ve Španělsku lze sledovat i v Mikroregionu Hracholusky. Patří mezi ně nezájem lidí o zapojování se do veřejného života a to především mladých lidí. Mladí lidé se nezúčastňují schůzí zastupitelstva, nemají zájem být

členy místních spolků a vůbec nevědí o fungování MAS Český Západ v tomto mikroregionu.

Jako ve Španělsku zde můžeme narazit také na rozpory mezi MAS a samosprávnými celky. Tento problém nastává často při neúspěchu žádosti některé z obcí. Oproti tomu můžeme ale vyvrátit, že se v určitých územích MAS Český Západ soustřeďuje více moci. Dle analýz úspěšnosti žádostí bylo potvrzeno, že všechny mikroregiony a i sektory mají procento úspěchu téměř vyrovnané a projekty jsou vybírány spravedlivě.

I když je iniciativa v Mikroregionu Hracholusky velmi nízká a MAS se zde setkává s negativními přístupy, členové MAS Český Západ své úsilí nepolevují a nadále se snaží získávat na tomto území nové partnery a zvyšovat mezi obyvateli povědomí o dobrých stránkách, které MAS nabízejí.

Otázkou je, zda by aktivita Hracholusek v období 2014-2020 nebyla lepší, pokud by byl akční plán alespoň z části využitelný pro obce na tomto území. Dle rozhovorů se starosty, podnikateli a členy spolků by z jejich strany zájem byl, ale bohužel není zde z čeho vybírat.

8. Seznam použitých zdrojů

- ALSAYYAD, N. *Consuming Tradition, Manufacturing Heritage: Global Norms and Urban Forms in the Age of Tourism*. NEW YORK: Routledge, 2001.
- ČEPELKA, O. *Iniciativa Evropské unie LEADER pro rozvoj venkova*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2001, 116 s.
- ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru. Specifika politického života v obcích ČR*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5
- BERNARD, J. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010, 126 s. ISBN 978-80-7330-187-3,
- BERNARD, J. 2011. *The Endogenous Developmental Potential of Small Rural Municipalities - The Difficulties of Searching for and Measuring Impact*. Sociologický časopis – Czech Sociological Review 47 (7): 745-775
- BOURDIEU, P., WACQUANT, J. 2001. *Zaproszenie do socjologii refleksyjnej* [An Invitation to Reflexive Sociology], Warszawa: Oficyna Naukowa
- DELÍN, M., POSPĚCH, P. 2016. *The Commodification of the Rural and the Construction of Regional Identity*. Sociologický časopis – Czech Sociological Review 52 (2): 209-235
- ESPARCIA, J., ESCRIBANO, J., JAVIER SERRANO, J. 2015. *From development to power relations and territorial governance: Increasing the leadership role of LEADER Local Action Groups in Spain*. Journal of Rural Studies 42: 29-42
- JENKINS, T., PARROT, N. 2002. *The Commodification of Heritage and Rural Development in Peripheral Regions: Artinasal Cheesemaking in Rural Wales*. Str. 51-61 v GERALD, J., FRIEDMAN, D.R. *Ecolabels and the Greening of the Food Market: Proceedings of a Conference Boston, Massachusetts, USA, 2002*. Boston: Tufts University
- MAŘÍKOVÁ H., PETRUSEK M., VODÁKOVÁ A. *Velký sociologický slovník* 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, 1627 s. ISBN 80-7184-310-5
- MAUREL, M.-C. 2008. *Local development stakeholders and the European model: Learning the LEADER approach in the new member states*. Sociologický časopis – Czech Sociological Review 44 (3): 511-529
- MOŽNÝ, I. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 208 s. ISBN 80-7178-624-1

- NÁRODNÍ SÍŤ MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN ČESKÉ REPUBLIKY. *Metoda LEADER, Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD), Rozvoj venkova se zapojením místních komunit*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2015.
- TRUTKOWSKI, C., MANDES, S., 2005. *Kapital społeczny w małych miastach* [Social capital in small towns], Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.
- WOOLCOCK, M., 1998. *Social Capital and Economic Development: Toward a theoretical synthesis and policy framework*. Theory and society, Vol.27: 151-208
- VUJICIC, M., RISTIC, L., CIRIC, N. 2013. *Local Initiatives for Rural Vitality and Social Inclusion: Some Experiences from Serbia*. Eastern European Countryside 19 (1): 105-125
- ZAJDA, K. 2014. *Problems of functioning of Polish local action groups from the perspective of the social capital concept*. Eastern European Countryside 20 (1): 73-97

Internetové zdroje:

Informace o obci – současnost. [online] Újezd nade Mží – oficiální stránky obce. [cit. 1.3.2017] Dostupné z: <<http://www.ujezdnademzi.cz/informace-o-obci/soucasnost/>>

Katalog místních výrobců. [online] MAS Český Západ - Místní partnerství. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.leader-ceskyzapad.cz/index992a.html?rubrika=139>>

Kontrolní komise. [online] Český západ – místní akční skupina [cit. 25.3..2017] Dostupné z <http://www.mascz.cz/kontrolni-komise.html>>

Mapy.cz. [online] Seznam.cz . [cit. 1.3.2017] Dostupné z:<<https://mapy.cz/zakladni?x=13.3667000&y=49.7500000&z=11>>

Místní akční skupina. [online] Místní akční skupina Český Západ. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.mascz.cz/mas.html>>

Místní výrobky ze západu Čech. [online] Místní akční skupina Český Západ. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.mascz.cz/znacka.html>>

O obci. [online] Oficiální stránky obce Pernarec [cit. 1.3.2017] Dostupné z:
< <http://www.pernarec.cz/o-obci/>>

Obec [online] Obec Křelovice. [cit. 1.3.2017] Dostupné z:<<http://www.obeckrelovice.cz/obec/>>

Obec Hněvnice. [online] Hněvnice. [cit. 1.3.2017] Dostupné z:< <http://www.obec-hnevnic.wz.cz/>>

Obecní úřad – popis úřadu. [online] Obec Plešnice [cit. 1.3.2017] Dostupné z: < <http://www.plesnice.cz/index.php?nid=9627&lid=cs&oid=2004944>>

Oblasti podpory (Fiche).[online] MAS Český Západ - Místní partnerství. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.leader-ceskyzapad.cz/index8059.html?rubrika=102>>

Program rozvoje venkova 2014-2020. [online] Praha: Ministerstvo zemědělství [cit. 3.3.2017] Dostupné z: < <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>>

Program rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020: Základní informace. [online] Praha: Ministerstvo zemědělství [cit. 3.3.2017] Dostupné z: <<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/>>

Představení obce. [online] Oficiální stránky obce Ulice [cit. 1.3.2017] Dostupné z: <<http://www.obeculice.cz/>>

Region. [online] Místní akční skupina Český Západ. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.mas.cz/region.html>>

Seznam místních akčních skupin. [online] Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://nsmas.cz/seznam-mistnich-akcnich-skupin/>>

Schéma podpor PRV 2014 -2020. [online] Praha: Ministerstvo zemědělství [cit. 3.3.2017]
Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/451753/FINAL_schema_podpor_od_2016___na_web.pdf>

Strategie CLLD MAS Český Západ. [online] Místní akční skupina Český Západ. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.mascz.cz/strategie-clld-podana-k-hodnoceni-namr.html>>, 131 stran

Titulní strana obce Líštiny. [online] Obec Líštiny [cit. 1.3.2017] Dostupné z: <<http://www.listany.cz/>>

Veřejná databáze. [online] Český statistický úřad. [cit. 17.2.2017] Dostupné z <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#>

Výběrová komise. [online] Český západ – místní akční skupina [cit. 25.3..2017] Dostupné z <http://www.mascz.cz/vyberova-komise.html>>

Výbor partnerství. [online] Český západ – místní akční skupina [cit. 25.3..2017] Dostupné z <http://www.mascz.cz/vybor-partnerstvi.html> >

Zdroje obrazové přílohy:

Příloha č.1: Mapa MAS Český Západ

Místní akční skupina. [online] Místní akční skupina Český Západ. [cit. 16.3.2017] Dostupné z:< <http://www.mascz.cz/mas.html>>

9. Seznam obrázků

Obrázek 1: Logo značky Místní výrobek ze západu Čech	49
--	----

10. Seznam grafů

Graf 1: Počet přijatých projektů v rámci mikroregionů.....	39
Graf 2: Konstantinolázeňsko	39
Graf 3: Stříbrsko	40
Graf 4: Plánsko	40
Graf 5: Hracholusky.....	40
Graf 6: Veřejný sektor	41
Graf 7: Neziskový sektor	41
Graf 8: Podnikatelský sektor.....	41
Graf 9: Vývoj počtu obyvatel	46
Graf 10: Průměrný věk v obcích.....	47
Graf 11: Celkový přírůstek obyvatel	47
Graf 12: Rozdělení respondentů podle věku.....	59
Graf 13: Rozdělení respondentů podle vzdělání.....	59
Graf 14: Trávení volného času respondentů	60
Graf 15: Jste členem nějakého klubu/ spolku ve Vaší obci?	61
Graf 16: Zúčastníte se schůzí zastupitelstva?	62
Graf 17: Zúčastňujete se veřejných akcí v obci?	62
Graf 18: Slyšeli jste někdy o MAS Český Západ?	63

11. Přílohy

Příloha č.1: Mapa MAS Český Západ

Příloha č. 2 – Seznam otázek pro rozhovor s manažerem MAS Český Západ

1. Na jakých nástrojích (faktorech) závisí dle Vašeho názoru úspěšnost MAS?
2. Spolupracují obyvatelé MAS na projektech realizovaných z přístupu LEADER?
3. Jaké projekty jsou podle Vás nejúspěšnější?
4. Domníváte se, že obyvatelé MAS důvěřují MAS?
5. Jaký důvod shledáváte v tom, že v Mikroregionu Hracholusky, není iniciativa obyvatel tak velká jako v ostatních mikroregionech?
6. Jak hodnotíte úspěšnost strategie za období 2007 -2013? Zapojoval se do tohoto období Mikroregion Hracholusky více než v současném období?
7. Myslíte si, že Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro roky 2014 -2020 je nastavena i pro obce, které jsou v Mikroregionu Hracholusky?
8. Myslíte si, že značka Místní výrobek má pro její uživatele přínos, prestiž?

Příloha č. 3 - Seznam otázek pro rozhovory se starosty obcí

1. Spolupracujete aktivně s MAS Český Západ?
2. Zúčastníte se schůzek/ akcí, které MAS Český Západ pořádá?
3. Jaké vidíte problémy v zapojování se do projektů MAS Český Západ?
4. Má Vaše obec potenciály rozvoje a jaké?
5. Myslíte si, že ve Vaší obci jsou kvalitní vztahy mezi lidmi? Co je dle Vašeho názoru narušuje?
6. Víte jaký produkt v mikroregionu Hracholusky, užívá značku Místní výrobek ze Západu Čech?

Příloha č. 4 – Dotazník pro obyvatele Mikroregionu Hracholusky

Dobrý den, prosím Vás o vyplnění dotazníku, který je určen pro obyvatele mikroregionu Hracholusky, kteří jsou součástí MAS Český Západ, tedy pro obyvatele obcí Hněvnice, Křelovice, Pernarec, Plešnice, Úlice, Újezd nade Mží. Údaje jsou neveřejné, slouží pouze pro moji diplomovou práci.

1. Můžete uvést kolik Vám je let?

13-20 let

21-30 let

31-40 let

41-50 let

51-60 let

61 a více let

2. Vaše pohlaví:

žena

muž

3. Označte své nejvyšší dosažené vzdělání:

Základní

Středoškolské bez maturity

Středoškolské s maturitou

Vyšší odborné

Vysokoškolské

4. Jak dlouho žijete ve Vaší vesnici?

Přistěhoval/a jsem se

Celý život

5. Jste členem nějakého klubu/spolku ve Vaší obci?

Ano

Ne

6. Zúčastňujete se schůzí zastupitelstva Ve Vaší obci?

Ano

Ne

7. Zúčastňujete se veřejných akcí v obci?

Ano

Ne

8. Jste spokojen/a se životem ve Vaší obci?

Ano

Spíše ano

Spíše ne

Ne

9. Slyšeli jste někdy o MAS Český Západ.

Ano

Ne

9.1 Zúčastnil/a jste se některých projektů MAS Český Západ?

Ano

Ne

9.1.1. Byl/a jste spokojena se spoluprací MAS Český Západ?

Ano

Ne

9.1.2. Znáte nebo jste se někdy setkal/a s představiteli MAS Český Západ?

10. Víte o nějakém produktu, který používá značku Místní výrobek?

10.1. Jaký produkt to je?

11. Jakým způsobem většinou trávíte volný čas?

Setkávání s přáteli

Práce na zahradě

Sledování televize

Četba knih

Návštěva kulturních akcí

Cestování

Zvířata

Činnost ve spolku, klubu